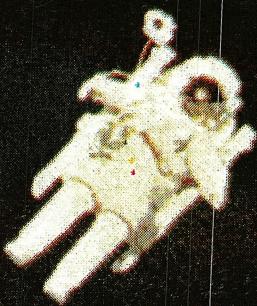

ВНАТРЕШЕН ПАТНИК

Списание на Студентите при
Филозофскиот факултет

4

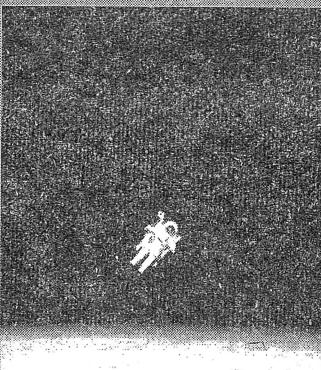

ИнФорма BBS
Извор BBS
Иншернейш

++ 389 91 22 22 53

InForma EIS: ++ 389 91 11 78 66
5 линии, 14:400, 24 часа, нон-стоп

СОДРЖИНА

ВНАТРШЕН ПАТНИК ЈУНИ 1996

Издавач:

Сојузот на студенти
при Филозофски факултет, Скопје
ул. Крсте Мисирков б.б. - Скопје
ж.с.-ка. 40100-678-39981
тел. 116-520 локал 230

Уредништво:

Игор Гуровски
Оливер Бакрески
Александар Јосифоски
Тони Милески

Соработници:

Сузана Савеска, Деан Илиев,
Зоран Вучев, Светлана Аранѓеловиќ,
Елена Банова, Соња Андоновска,
Евица Џевтовска, Ѓубица Сигјановска,
Гордана Атанасова, Роберт Алагозовски,
Сашо Димитровски

Техничко уредување и компјутерска подготвока:

БИН-СОФ, Скопје

Печати:

МНИП „Растер“, Прилеп

Тираж:

1.500 примероци

Според мисленјето на Министерството за култура на Р.М. број 08-2765/2 од 14.4.1995, за списанието „Внатрешен Патник“ се глажа повластена даночна стапка.

OPEN
SOCIETY
INSTITUTE
MACEDONIA

ИНСТИТУТ
ОТВОРЕНО
ОПШТЕСТВО
МАКЕДОНИЈА

<i>АСПЕКТИ</i> ЗАПАД - МЕКА ЗА БАЛКАНОТ	6
<i>АСПЕКТИ</i> ШТО ПРЕТСТАВУВА ТЕРОРИЗМОТ	8
<i>АСПЕКТИ</i> ВНАТРЕШНАТА СТРАНА НА МОЈОТ ИД	9
<i>АСПЕКТИ</i> ДАЛИ ДУХОТ Е МАТЕРИЈА	10
<i>ИСТОРИЈА НА УМЕТНОСТ</i> ЦИКЛУС ВЕЛИКИ ПРАЗНИЦИ БЛАГОВЕШТЕНИЕ	12
<i>СОЦИЈАЛНА РАБОТА</i> МЕГУНАРОДНА СОРАБОТКА НА ИНСТИТУТОТ ЗА СОЦИЈАЛНА РАБОТА	14
<i>АСПЕКТИ</i> ПОЛИТИКАТА ИЛИ РАЗУМОТ	15
<i>ДЕФЕКТОЛОГИЈА</i> СЕМЕЈСТВОТО И ХЕНДИКЕПИРАНОТО ДЕТЕ	16
<i>АСПЕКТИ</i> УНИВЕРЗИТЕТОТ - ПОСЛЕДНАТА ДРЖАВНА ИНСТИТУЦИЈА	18
<i>ОДБРАНА</i> ГРАЃАНСКИ ЗАСНОВАНА ОДБРАНА - 2	19
<i>С.Ф.</i> КРАЈ НА СИТЕ ЗАБЛУДИ	24
<i>ЕКОЛОГИЈА</i> ВОЗДУШНИ ЕКОЛОШКИ ЦРНИЛА	27
<i>СЛОБОДНО ВРЕМЕ</i> ПРОШТЕТКА НИЗ СКОПЈЕ	29
<i>ИСТОРИЈА</i> 9. Мај - ДЕН НА ПОБЕДАТА НАД ФАШИЗМОТ	32
<i>АСПЕКТИ</i> ОД ЗАГОВОР ДО БОЛЕСТ	33
<i>СПОРТ</i> МСИ - СТРУГА '96	34
<i>ХОРОСКОП</i>	37
<i>ФРАГМЕНТИ</i> ЧОРАПИТЕ СЕ ПОРАКА	40

ШТО САКАВ ДА КАЖАМ?

Почитувани колеги
и колешки,

Пријатно бев изненаден од вашиот одзив на нашиот јавовик за соработка. Ни го поклонивте вашето доверение и ни донесовите во нашата редакција досега квалифицирани текстови. Тоа е единствената причина за релативно навременошто печатење на овој број од нашето заедничко съдружие. Си ѝ осъщанати проблеми, најчесто од организациони и финансиска природа ќе бъдат решавани ако Вие и понашате същането со нас. Затоа найпред.

Искористете го вашиот творечки потенцијал за ваша и наша афирмација и верувајте дека тоа нема да омине забележано.

Не би сакал да продолжам со истото шема и да го завземам и онака скудниот простор ща заета ќе кажам само уште нещо:

сега вие сте на погод

До следниот број ЗДРАВО!!!

Игор Гуровски
Главен и одговорен уредник

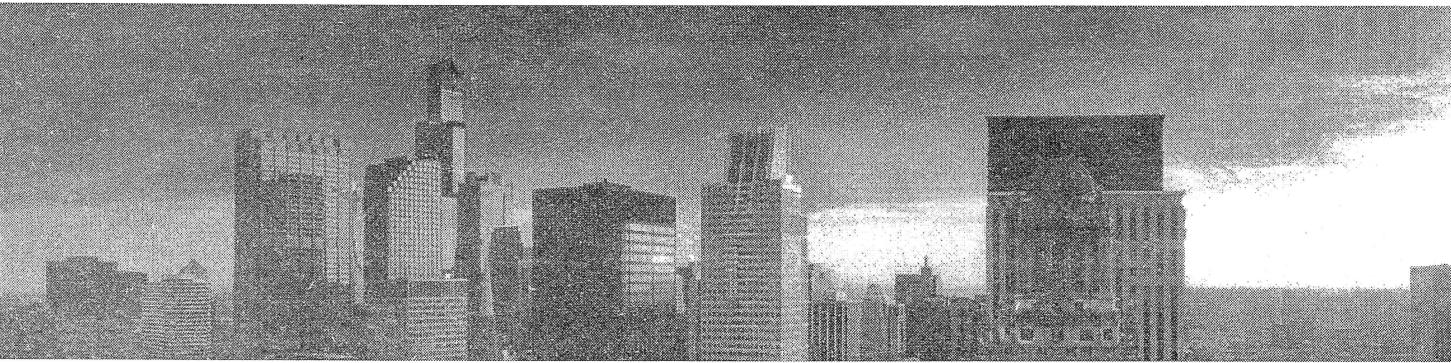

Почитувани колеџки и колеги. Долго време сосем мал број на студенти знаеја за постоењето на ССФЗФ. Исто така сисанието на студентите на Филозофскиот Факултет, „Внатрешен џавник“, беше неизвестно меѓу студентите, а и оној мал број што успеваа да дојдат до него може да го добијат само ако го купат со пари. Кон крајот на март се одржаа избори на кои право на глас имаа сите студенти и шие по демократски јаше избраа ново раководство на ССФЗФ. Целта на новото раководство е горенаведените работи да станат министо. Во согласност со тоа министо, третиот број на сисанието „Внатрешен џавник“ им беше разделен безплатно на студентите. Истошто се случи и со овој број. Сојузот на студентите ќе се заложи и наредните броеви на сисанието „Внатрешен џавник“ безплатно да им се дистрибуира на студентите. Но за да може тоа успешно да излегува и да им биде ишто подостапено на студентите, на кои им припаѓа, имаме потреба од соработка од секој заинтересиран студент на Филозофскиот Факултет. Ги молиме сите студенти кои сакаат

да објавуваат текстови од областа на своите студии, во врска со проблемите кои се јавуваат во шкот на студирањето, како и од сите други области за кои би можеле да пишуваат, да стапат во контакт со претставниците на студентската организација. Истошто се однесува и за оние кои сакаат да дадат некакви сuggестиии и забелешки. Се разбира добредојдена е и соработката и помошта од наставно-научниот кадар на нашиот факултет. Секој Внатрешен џавник ќе биде разгледан со најголемо внимание, објавен во весникот и за секој џавуд и покрај скромните можностии на студентската организација, ќе следува хонорар. Ве извесуваме дека сите оние кои сакаат да стапат во контакт со Сојузот на студентите на Филозофскиот Факултет тоа можат да го створат ако дојдат во нејзината просторија на Филозофскиот Факултет или так да се јават на телефон 116-520 локал 230.

За соработката однапред
Ви благодариме.

Со истиот,
Сојуз на студенти на
Филозофскиот Факултет

ЗАПАД МЕКА ЗА БАЛКАНОТ

*Од каде излeѓува македонска-
та интелегенција и каде завршува то-
диломирањето?*

*Што е интелегенцијата во
светот и кој фактор е штоа во едно
оштествство, а што кај нас? За што
сакаме да одиме во странство и што
со неа јатму и каде? Од каде се про-
дукира македонската интелегенција
(село, стапус на родители, матери-
јален престој и т.н.). Кој дел од
Македонија според број на жители
дал најголем број на интелегенција
и што е интелегенција?*

Можеме да си поставиме бес-
крајно многу прашања од оваа област
и многу е пишувано за неа кај нас, а
посебно во светот. Но се поставува
прашање што со нашата интелеген-
ција? Постојат многу дефиниции што
е интелектуалец и интелегенција но
една од тие е: По своето битие, оп-
штествен критичар, човек кој се
стреми да идентификува, да анали-
зира и со тоа да допринесе за надми-
нување на пречките кои го оневоз-
можуваат постигнувањето на подо-
бар, похуман и порационален опште-
ствен поредок, со што тој станува
совест на општеството и гласногово-
ворник на прогресивните сили. Што

ќе каже таа е моторна сила во едно
општество без разлика од каде се
профилира. Дали ова нешто е прак-
тика кај нас? Одговорот е контра-
верзен, затоа што нашиод млад ин-
телектуалец по дипломирањето остан-
нува сам и дезориентиран во овој мо-
мент, без некоја поголема перспек-
тива. Истата таа интелегенција про-
излегува од средини на луѓе со низок
среден и висок општествен статус со
потекло од родители на родители без
и со образование. Но едно е сигурно
таа интелегенција останува неангажи-
жирана и неискористена кај нас или

се одлучува да си го бара излезот под
небото во западните земји, очеку-
вајќи дека таму нештата се поставени
на основа каде што тече „Мед и млеко“.
Дали е така? Одговорот е не!
Нашиот интелектуалец кога ќе замине
во овој далечен свет многу ретко
кој го остварува својот идеален
сон, да е прифатен во тие средини ка-
ко стручњак исто како и неговите коле-
ги од таа земја. Обично завршуваат
или им се нудат разни работни места
кои многу-малку или воопшто не се
популарни, или за една иста таква ра-
бота нашиот интелектуалец во спо-
редба со тамошниот не е исто мате-
ријално награден. Се наметнува уште

едно прашање ако во образованието
по разни основи државата сега парти-
ципира од 40 до 60% а тоа се и така
големи средства за една држава со
кревка и сиромашна нестабилна еко-
номија. Ако државата инвестира во
интелегенцијата, тогаш истата и тре-
ба да и возврати, но ако се одлучи да
замине во странство тогаш каде одат
тие средства што државата ги дала
некогаш и со што и возвраќа таа ин-
телегенција, во која некогаш држа-
вата инвестириала? Дали самата инте-
легенција е виновна за ова? Секако
дека не е!

Причината лежи можеби де-
лимично во тоа, ние сме сега во по-
четна фаза на транзиција (престру-
ктуирање на стопанството и воведу-
вање на пазарна економија). Но сепак
една од причините е недегажирањето
на работните места за оваа интели-
генција. Постојат повеќе разноврсни
полемики колку е способен, остручен
нашиот млад граѓанин по завршу-
вањето на студиите. Во народот постои
една многу мудра мисла но иска-
жана во една парадрафизирана форма:
„Колку пари - толку музика“. Колку
соодветни и стручни кадри во обра-
зованието и колку соодветни и совре-
мени и стручни научни помагала, про-

излегува и таков кадар и толкова ос-
пособеност и острученост на начите
млади идни интелектуални потенци-
јали. Што ќе каже Жан Пол Сартр
ниедно општество не може да се жали
на своите интелектуалци, а притоа да
не се обвини самото себе си, бидејќи
во него нема никакви други инте-
лектуалци освен оние што самото ги
создало.

Можеби на Грамши и Шум-
петер далекугледите визии и кои уш-
те во свое време независно еден од
друг, експлицитно ќе кажат дека ма-
совноста на школувањето неминовно
ќе доведе до масовна невработеност
на интелегенцијата на што ние многу
покасно ќе ги согледаме последици-
те. Но едни вакви размислусувања се
оправдани за земји како што е на-
шата и слични на неа, што не значи
дека ова не е правило и за земји со
високо развиена апазарна економија,
но сепак изразено процентуално мно-
гу помалку одкако кај нас. Прво наве-
дените земји се наоѓаат себе си и во
овие вакви и слични размислусувања
додека во земјите како што се: Швед-
ска, Јапонија и Австралија, во најго-
лема мера ова не е практика. Овие
земји по бројот на интелегенција зе-
мено од нивните вкупни броеви на
популација се земји со најголема ин-
телегенција, но кај нив не е практи-
ката да оваа интелегенција остане на
marginите, неангажирана, изоставе-
на од збиднуважата, што не значи
дека и овие земји не паметат примери
на интелегенција која е во целост
ангажирана и вклучена во општес-
твените збиднувања. За пример ќе ја
посочам Јапонија каде што за да се

запишете и да студирате за вас прво
е неопходно да си најдете некој кој
ќе ве финансира во текот на студиите,
додека вие треба да му возвратите
со квалитетно високо ниво во
текот на студирањето и со постиг-
нување на големи резултати во текот
на работењето. Додека таа иста компа-
нија ви гарантира со ваш растеж во
хиерархијата (подобри работни и одго-
ворни места, поголеми примања). Но
вие во текот на работењето треба
сето тоа да го покажете на дело што
ќе рече во пракса, а не на пиедеста-
лот (на аврвот на пирамидата) да се
искачите преку тоа дека имате „увјуко
владика“ а вие да станете поп“ дека
вашиот родител има голема мок во
зад кулисните игри или со самото тоа
што вие имате диплома која е само
лист хартија (мртов предмет).

Што веднаш паѓа во очи од
каје произлегува силината и моќта
на земјата на изгрејсонцето, нејзина-
та храброст да и се спротивстави на
Америка, Германија и други високо
развиени земји, со својата голема де-
битантска конкурентност во квали-
тет.

Само ако знаеме дека со оваа
земја до 1965 год. сме имале иста
стапка на стопански развој, додека
оваа земја за 30 години што има по-
стигнато и каде се наоѓа во светски
размери, а каде е Македонија која
беше конститутивна единка на пора-
нешната СФРЈ. Многумина ќе кажат
дека ние не можеме преку нок да ста-
неме една од овие земји затоа што тие
нема да стојат и нас да не чекаат туку
ќе одат понатаму. Ако се тешиме
само така и ништо не превземеме се

плашам да не ни се случи возот да ни
замиње во насока на земјите на тре-
тиот свет, отколку каде ние сме се
одлучиле и барем за сега посакуваме.
Или како што е случајот кај нас има-
ме премногу интелегенција која спо-
ред својата стручна спрема не може
да си го најде местото на пазарот и
трудот на овие простори, само би
додал: светот познава наука за обра-
зование и воспитание на возрасните
и уште преквалификационата и до-
квалификационата практика.

И за крај само едно прашање
остана неодговорено, а неговиот од-
говор е: Македонија има продуци-
рано интелектуален потенцијал од
сите сегменти, статус, место на живеење,
сепак некаде повеќе, а некаде
помалку од горе наведените кате-
гории, а додека најмногу во проценти
земено од вкупен број на население
на едно место, се при самиот врв:
Берово, Кавадарци и Гевгелија, спо-
ред селско потекло на десет илјади
жители. Додека според редослед на
општини, според бројот на научни
работници родени во нив на десет
илјади жители се: Охрид, Берово,
Скопје. За ова подетални информа-
ции во „Живиот песок интелегенција-
јата во Македонија“ од Јован Коруби-
бин. Според овој автор, тој во книгата
наведува: Што е интелегенција? Која
е таа категорија? Од каде се профи-
лира, генерира? Од кој статус, со-
цијална положба, село, град и многу
други прашања кои тој ги елаборира
во оваа книга.

Зоран Вучев

ШТО ПРЕТСТАВУВА ТЕРОРИЗМОТ

„Hang them all, and hang them high!“
 („Обесејте ги сите и обесејте ги високо“)
 „La Mon“, 12.02.1978.

... Тероризмот е лесно да се осуди и отфрли, ама е многу потешко да се објаснат и откријат неговите корени и причини. Не се ретки случаевите тероризмот да се толкува со термините на политиката и психолошката патоиологија. Проучувани се врските помеѓу тероризмот и атмосферскиот притисок, алкохолизмот, наркоманијата... Таквите истражувања можеби можат да ја смират совеста, но тешко можат да придонесат за разбирање на феноменот... што е тероризам?

Во коренот на самиот збор „тероризам“ е *teror* - латински збор кој според Вујаклиевиот и Клаиќевиот речник означува ужас, предизвикување страв и трепет, политичко насиљство се до физичко уништување на противникот.

Историчарите се согласуваат дека самиот термин „тероризам“ за прв пат се појавува 1789 год., во дополнувањето на речникот на Француската Академија со значење: „систем, режим на стравот.“

Тероризмот во тоа време најчесто се поврзува со Јакобинскиот период на Француската револуција, која што траела од 2.јуни 1793. до 28. јули 1794. - кога е погубен Робеспјер. После тоа, тероризмот завзема други димензии и станува поим за злоупотреба со криминално значење.

Хардман во 30 год. на овој век, во својот прилог „Енциклопедија на општествените науки“ тероризмот го дефинира како метод со кој една организирана група настојува да ги оствари своите цели, првенствено низ систематско применување на насиљство. Терористичките акти се насочени кон лица кои како единки, засапници, или претставници на властта се наоѓаат на патот за постигнување

на целите на таа група.

Со тие свои појавни облици современиот тероризам се изразува во светот како еден од најеминентните облици на специјалната војна.

ТЕРОРИСТИЧКИ ОРГАНИЗАЦИИ

Планирањето и изведувањето на терористичките акции, систематското применување на политичкото насиљство, бараат постоење на организација која е способна да обезбеди сложен механизам на терористичко дејствување. Денес постојат повеќе терористички организации во верзија на најорганизирани групи како што се: „Црвените бригади“ во Италија, „фракцијата на Уругвајските „Тупамароси“, групата ПЛО позбата ка-

ко „Абу Нидалова група“, военото крило на Баскиската терористичка организација „ETA“ во Шпанија, терористичките групи на шийтите. Секоја од наведените терористички групи или организации во секоја можна прилика ги рекламира своите политички цели на своето терористичко дејствување кои се сосема спротивни од оние кои тоа дејствување објективно ги произведува. Организацијата за анепрочено реализирање на своите цели обезбедува потребни средства од најсовршено оружје, до лажни документи, одела, автомобили и секако потребната количина на финансиски средства.

ИДНИНАТА НА ТЕРОРИЗМОТ

Според некои предвидувања тероризмот би можел да стане „глобална опасност“ и тоа како резултат од технолошкиот развој. Со секој

технолошки напредок и усовршување на средствата за масовно уништување, се јавуваат и стравувањата дека новот оружје ќе им овозможи на терористите да го разорат или барем освојат светот.

Се претпоставува дека тероризмот, во потрага за нови димензии на тероризам, нови жртви, нови слаби точки на системите, ќе се сврти кон нуклеарната енергија. Терористите значи можат да бидат и психолошки и идеолошки мотивирани за напад на некоја од нуклеарните постројки, со цел да ги примораат власните на капитулација пред нивните барања. Се поставува логично прашањето: Што би правеле терористите со украдениот ураниум или плутониум? Одговорот секако дека го знаеме.

Тероризмот како облик на борба, на одредени општествени групи (во некои случаји и држави), за своите себични политички цели, мора да се протера од политичката сцена за да може целиот свет, конечно да биде зачуван од крватите мори кои подолго време го притискаат.

Оливер Б.

ВНАТРЕШНАТА СТРАНА НА МОЈОТ ID

Крстопати на патишта за некаде и никаде. Тоа некаде е далеку, а тоа никаде можеби уште подалеку. Шетам во себе, се движам во себе. Ушното тапанче ствара провев со ширум отворените очи. По патот пред себе го водам она што сум. Испукани и нагниени шкрипрат мостовите на крстопатот под моето стапало.

Се прашувам: дали времето на тежнало или пак главата врз моите стапала? А провевот, со силина на бокс го разнесува растреперениот производ на гласните жици: КАДЕ?!? КАКО?!?

Одењето продолжува, провевот се зголемува. Презорот од погледи околу мене го тапи она што сум и

со јачина на молња го ниша тоа што моето јас го носи во мислите. Се прашувам дали тоа што е во главата е способно да се одбрани и да продолжи тврдомозочно да се бразди со плуг од перцепции. Длабочината е прашалник кој се спори со тоа дали плугот е тврд со солина на мислење и став или јачина со мекост на привидното одбивање на светлината од околните предмети.

Како и да е, моето минување продолжува. Не велам дека не ми дошло на памет, кога сум растеретен од сето тоа што се сетив да го наредам, да се запрашам за тоа дали јас имам душа или пак доколку ја поседувам каде се наоѓа? Ова второто го одвлекува вниманието врз „ид“-от од страната на моето јас, и борбата започнува. Веројатноста да се боде некаде во материјалниот свет на моето јас е голема, а уште поголем бил и ризикот да се изгуби тој орган. Не сакајќи да дојдам до ќорсокак во мислењето или пак случајно до одговор дека сум без душа или кратко кажано бездушен, на само неколку метри од мене го среќавам моето „супер его“. Некако наконтен и пријатно расположен за подбив со секој, па и со сопствениот ид, го минува остатокот од својот пат до благосостојбата.

И како што е ред, тоа што не ни одговара го потиснуваме, за миг исплиствува прашањето за седиштето на тоа што сме.

Се плашам дека одговорот би можел да биде застрашувачки: душата е ид на моито јас, од практична причина што телото е во земјата, а остатокот е сон.

Деан Илиев

ДАЛИ ДУХОТ Е МАТЕРИЈА?

**На крајот на убавиот сон
за телото и душата:**

МОЛЕКУЛОТ НА ПАМТЕЊЕ

Во педесеттите години двајца американски научници, Dzems Mak Konel и Robert Tompson, го изненадија светот со еден сензионален експеримент. Експериментот докажа дека памтењето може да се јади.

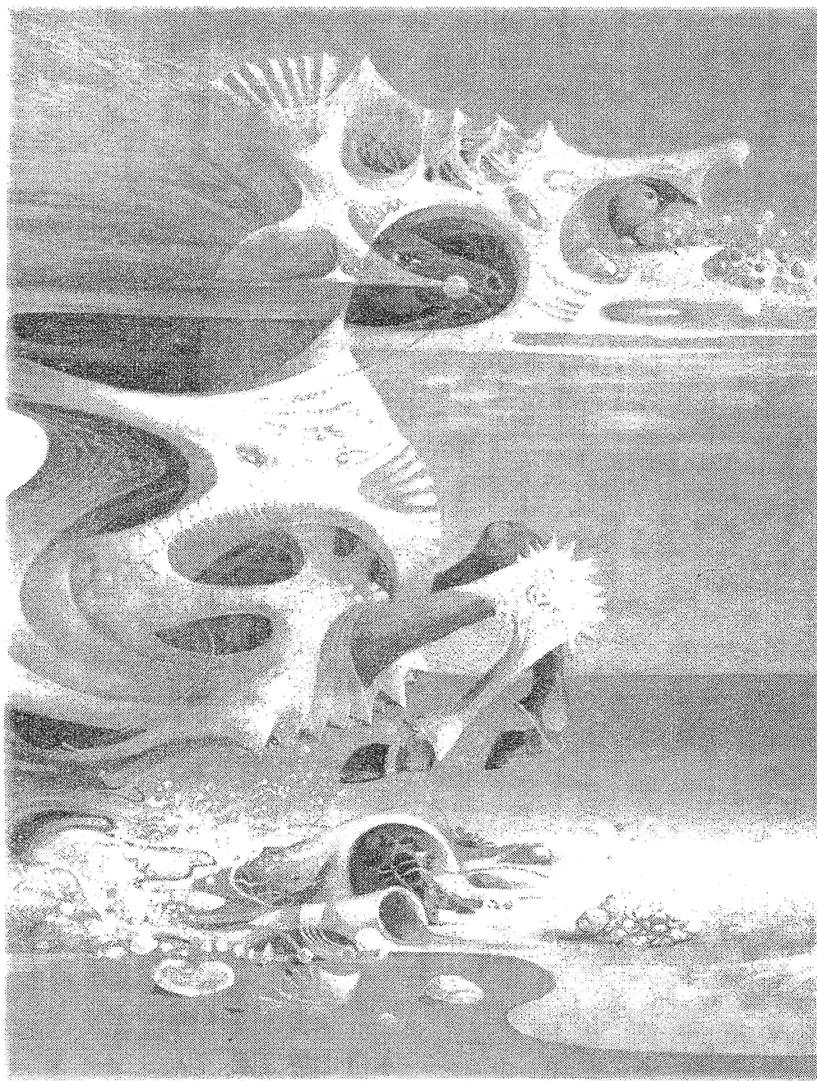
Мек Конел и Томпсон експериментот го извршиле со плоснати црви, животинчиња без екстремитети со плоснато тело кои живеат во отпадни води. Тие спаѓаат во пониските црви, немаат крвни садови, но веќе имаат нервен систем.

Научниците сакале да дознаат дали животни со така примитивна градба нешто можат да научат. Плоснатите црви ги изложувале на јака светлина која во нормални услови ги наведувале да се испружат. Непосредно после светлината црвите добивале јак електричен удар кој предизвикувал снажна контракција на телото.

После повеќе од стотина такви искуства секој од плоснатите црви научил дека светлината воедно значи и болка. Тие се собирале веднаш штом ќе го погодела светлината, значи пред да го добија електричниот удар.

После тоа научниците ги разделиле црвите на два дела. Секоја од овие половини се регенерирала во потполно нов црв. Се очекувало дека црвот кој се регенерираше од половината со глава да ја запамти лекцијата која претходно ја научил.

Меѓутоа на општо запрепасчување, се испоставило дека и делот до главата и делот до опашката го запамтиле наученото. Експериментите на двајцата американски научници

били спорни затоа што не можеле да се повторат во сите нивни точки. Меѓутоа останало сознанието дека мозокот не мора да биде единственото седиште на памтењето.

Со други експериментални постапки извршени врз плоснатите црви се дошло до многу чудно откритие. Кога истренираните црви ги исецкале на парчиња и му ги дале како храна на припадниците од истата врста, истите експериментот со светлината и електричниот удар го научиле за битно пократко време од

нетренираните црви. Знаењето од нивните претходници (храната) го здобиле на необјаслив начин.

Овој резултат станал сензација. Личностите кои посебни надежи полагале во иднината оттука извеле заклучок дека во иднината нема да биде потребно напорно учење за да се здобиеме со знаење. Сосема доволно ќе биде да ги изедеме своите професори.

Меѓутоа битно поважен од овие спектакуларни изгледи е еден друг заклучок, кој исто така нужно

произлегува од експериментите со плоснатите црви:

Била, загрозена дотогаш остро повлечената граница помеѓу духот и материјата. Човековиот дух, неговата душа, неговиот разум, неговиот карактер, накратко целиот пакет на неговите нематерјални свойства дотогаш важеле како единство, она единство кое вистина постоело во човековото тело ама никако не можело да се докажи дека со него е поврзано.

Со оваа неотценлива, неуловлива духовна личност се идентификуваме. Чувствуваат дека и припаѓаме нејзе, а не на нашето тело, иако тоа на прв поглед е она опипливото и видливото што од нас постои. Телото е легло на нашата личност и самото тоа како такво е дел од нас.

Кога би осекале дека повеќе му припаѓаме на нашето тело наместо на духот кој во него егзистира, проблемот на бесмртноста не би бил повеќе наш проблем. Тогаш би се задоволиле со тоа што нашето тело е бесмртно во смисла дека ништо од него не се губи. Живата топлина на

неговото месо во моментот на смртта преминува во атмосверата каде, како што не учат основните закони на класичната физика, не се губи.

Месото се распаѓа на повеќе или помалку сложени соединенија, кои само се менуваат, но ниту еден единствен атом не се губи.

Но ние и понатаму живееме не само во најмалите соединенија. Растенијата ги внесуваат во себе хемиските супстанции кои ги оставаме зад нас. Животните ги јадат овие растенија и повторно создаваат живо месо. Пчелите го собираат нектарот од цветот на растението кое расти на нашите гробови и произведуваат мед кој доаѓа на нашите трпези. Тоа можеби и не е некоја вкусна престава, но е очигледен доказ дека ниту едно делче не се губи, па колку и да било мало.

Сепак дали со тоа сме утешени?

Ни најмалку. Потполно сме рамнодушни спрема тоа дали медот за чие производство и самите придонесуваме со елементи од нашата градба е со подобар или полош квалитет. Ние со него не се идентификуваме.

Ниту една од многубројните причини на кои му служиме после нашата смрт неможе да ни донесе утеха - дури и кога би морале да признаеме дека после нашата смрт ќе бидиме многу покорисни отколку било кога за време на животот.

Тоа што од нас останува, Ние не го чувствуваат како свој идентитет, иако е тоа супстанција од нашето тело. Збирот од неговите поединечни делови повеќе не е нашето Jac. Нашето Jac е нашиот дух, нашата неделлива душа.

Дуалитетот на духот и телото ни е толку близок што понекогаш, на пример, за време на некоја болест, во нашето тело ја гледаме занданата за нашиот дух. Тоа повеќе не е дуалист, тоа е недвосмислено рангирање на релацијата дух - тело.

Досега никој не се осмелил да чепни во оваа хиерархија. И сега одеднаш е крај на убавиот сон за душата и телото. доаѓа обичниот плоснат црв и ја урива целата зграда на нашата самопроценка. При тоа се потпира на фаталното биолошко сознание: дека нашето памтење за кое сме мислеле дека е дел на нашата душа, е исто така дел и на нашето тело. Тоа се состои баш од оние супстанции на нашето тело кои во вид на мед, послужен на трпезите на нашите потомци, не можат во Нас да го предизвикаат чувството на нашето Jac.

По се изгледа дека памтењето е само соединение на белковините. Тоа е сложена комбинација на аминокиселини кои биле предуслов за создавање на органскиот живот на Земјата, а можеби и на другите планети.

И се прашуваме, можеби малку и разочарани:

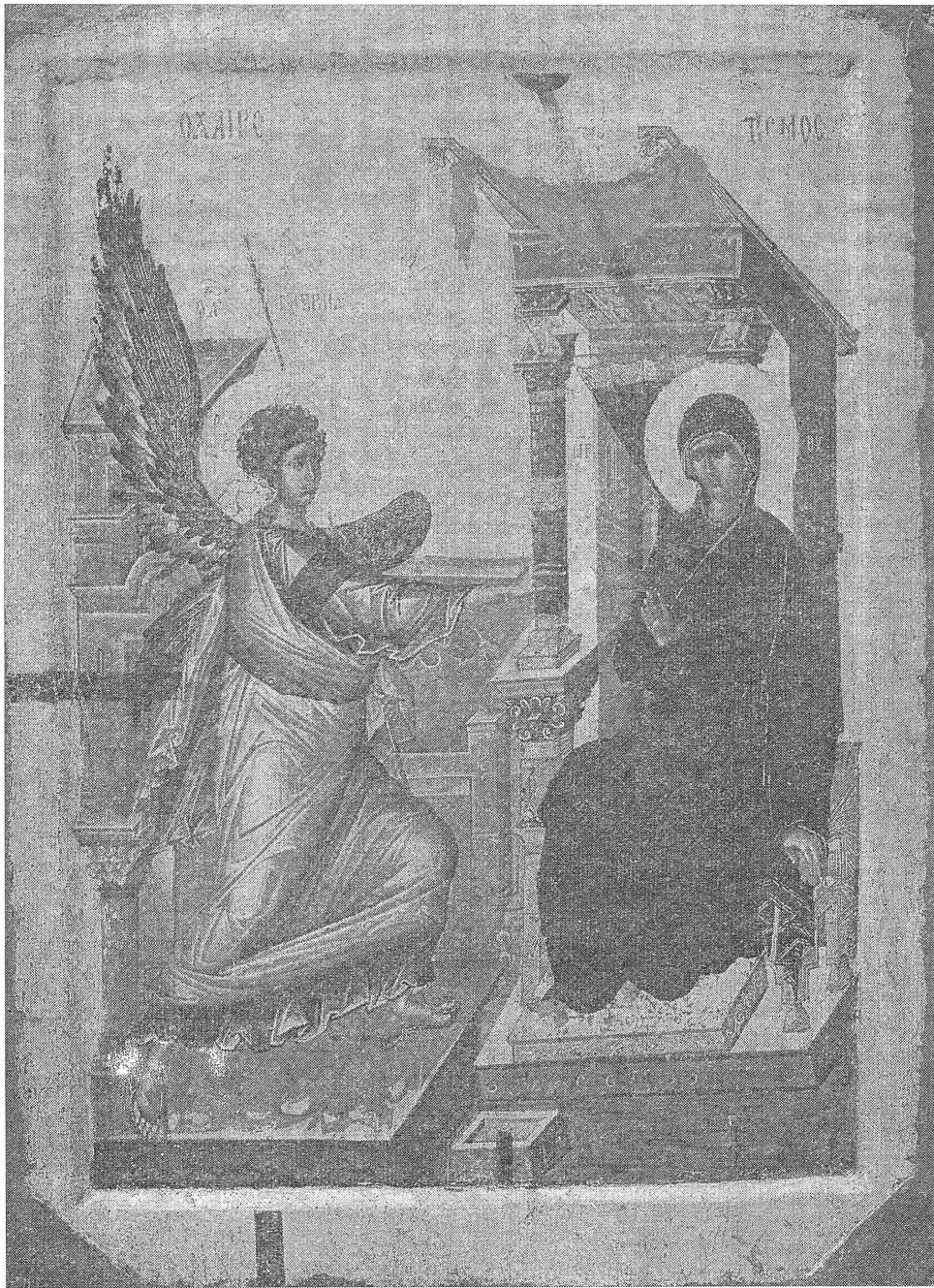
Памтењето за кое сметавме дека е дел на нашиот дух е месо; а што е - на крајот на краиштата - нашиот дух?

Припремил: И.Г.

ЦИКЛУС „ВЕЛИКИ ПРАЗНИЦИ“

Циклусот „Велики Празници“ е сочинет од 12 сцени кои ги претставуваат иконите од кои е засновано исклучителното христијанство. Тие имаат своја хронологија. Секоја од нив е изработена по библијски текст. Заедно прават циклус без кој не може да биде осветена ниедна црква. Ако се работи за мала црква се прави избор на сцени. Задолжителни се: Благовештение, Раѓање Христово, Крштевање Христово, Распетие, Христово симнување во гробот, Христово вознесение и Успение Богородично.

Благовештение - двострана икона, темпера на дрво
Цариград, ран XIV век, црква Св. Климент - Богородица Перивлејта
Охрид, се препишува на Цариградски мајстор; димензии: 94,5 x 80,3 см

БЛАГОВЕШТЕНИЕ

Композицијата Благовештење датира од почетокот на XIV век. Таа е цариградска, двострана икона, со аверс и реверс. Вакви икони се изработувани за употреба во улични процеси и се богатство на Охридската колекција икони. На нејзината друга страна е претставена Богородица со Исус Христос. Насликана е на дрво, со темперна боја, на димензии 94,5x80,3 см во црквата Богородица Перивлепта, односно Св. Климент, во Охрид, најверојатно од цариградски мајстор.

Во градот наречен Назарет живееше една млада девојка по име Марија, свршена за дрводелецот Јосиф. Се приближуваше денот на нивната венчавка, кога една вечер, откако му посака добра ноќ на својот скан, се случи нешто што го измени нејзиното тело и душа. Искачувајќи се на чардакот од куќата на нејзините родители, чекорејќи по скалилата, Марија почувствува дека не е сама. Покрај ѕидот забележа една висока силуета, обвиена во сребрена магла, чија шапка и одажда како да беа исткаени од светлина. Сите мускули од нејзиното тело затрепереа кога го чу неговиот поздрав. Туѓинецот и проговори:

- „Не бој се, Марија.“ Почувствува дека може да му верува на тој длабок и нежен глас. Ги склопи своите очи и продолжи да ги слуша неговите зборови, од кои разбра дека напушта милост пред Бога, дека ќе зачне во утробата и ќе роди син. Ќе го нарече Исус и тој ќе го добие престолот на Давид и - „Царството негово нема да има крај.“

Кога Марија дојде на себе, запита како е тоа можно, кога таа не знае за маж? Фигурата во сребрена магла зачекори напред, и откако таа ги виде неговите свиени крилја, знаеше кој е тој.

- „Светиот дух ќе слегне на тебе, силата на Свештишниот ќе те

осени, па затоа и роденото ќе биде свето и ќе се нарече „Син Божји“ - проговори ангелот и исчезна. Марија падна на коленици, ги затвори очите и плачејќи се молеше. Овој товар беше претежок за една обична девојка од Назарет. Од тој момент таа се чувствуваше поинаку. Беше нова личност која чекореше со нова сигурност.

Откајо Марија му раскажа на Јосиф што и се случило онаа ноќ по нивната разделба кај чардакот, тој остана зачудено. Не можеше рамнодушно да ја прифати веста. Лежеше буден цела ноќ, со тага во душата и солзи во очите. Не сакаше да верува дека Марија - девица ќе роди дете. Не можеше да го прифати Господ како единствен татко на нејзиниот син, и да поверува дека тоа дете е Избавителот кого народот илјадници години го чека да пристигне на Земјата. По долго размислување Јосиф одлучи да ја земе Марија за жена, и повеќе да не ја измачува со прашања. Потоа жестоко заплака. Кога заспа неговото лице беше влажно од солзи. И тогаш сони сон, толку вистинит што врз него делуваше како реалност. Во сонот Божјот ангел, оној истиот, му се претстави и нему. Љубезно му се обрати и му ги повтори зборовите кои пред малку му ги кажа Марија, и

додаде да не се плаши да се ожени со неа. Потоа сонот се прекина. Кога Јосиф се разбуди почувствува дека се менува како личност. Станува појак, полн со верба.

Оваа композиција ја сочинуваат две фигури и тоа: Архангел Гаврил и Марија Богородица. Архангелот е претставен спуштајќи се во од, како на Богородица и ја соопштува веста дека ќе стане мајка, дека е избрана од Бога преку неа да биде обновена Божјата Реч. Архангелот кој жестоко закорачил, има на себе надуен огртач, чиј раб е крут и метален. Оплодувањето било извршено со сони - частички кои ја пренеле Речта Божја. Тој процес на поминување од Реч во човек е наречен еманација.

Богородица е прикажана како се помрднува. Нејзините нозе се претставени премногу лево. Левата рака и е издолжена, со што го дозведува во опасност органскиот скlop на нејзиното издолжено тело. Крепнатата десна рака означува дека таа веста ја одбива, односно ја прима со недоверба. Седнатата е на трон т.н. супеданиум. Ваквата претстава е позната како Богородичина одаја.

Лубица Сильановска

МЕЃУНАРОДНА СОРАБОТКА НА ИНСТИТУТОТ ЗА СОЦИЈАЛНА РАБОТА И СОЦИЈАЛНА ПОЛИТИКА ПРИ ФИЛОЗОФСКИОТ ФАКУЛТЕТ - СКОПЈЕ

Институтот за социјална работа и социјална политика при Филозофскиот факултет во Скопје, во соработка со УНПРЕДЕП и со Републичкиот завод за унапредување на социјални дејности (Министерство за труд и социјална политика), со цел да го збогати сопственото искуство, искуството на социјалните работници во нашата земја, како и знаењето на студентите (идни социјални работници), организираше работни посети на двајца странски, еminentни професори од областа на социјалната политика и социјалната работа.

Во периодот од 22-28 февруари беше реализирана посетата на Др Шимон Спиро, професор по социјална политика и социологија на Универзитетот во Тел Авив - Израел. Еден месец подоцна од 23 - 30 март престојуваше Д-р Чарлс Гарвин, професор по методиките на социјална работа и Директор на Докторските студии во Универзитетот во Мичиген - САД.

За време на престојот, професорите остварија неколку научни средби со вработените од Институтот за социјална работа и социјална политика при Филозофскиот факултет, на кои, ги разгледуваа наставните програми и разменија информации за поставеноста и функционирањето на едукативниот систем за социјални

работници во Израел и во САД, при што, како битна разлика ја истакнаа бројката на часови наменети за практиката која во нивните системи е дос-та поголема.

Професорите одржаа интересни предавања и за студентите од истиот Институт.

Исто така професорите се сретнаа и со одговорните лица од Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ - Скопје, Филозофскиот факултет, Републички завод за унапредување на социјални дејности (Министерство за труд и социјална политика) и од други социјални установи во нашата земја.

Но, главна цел за нивниот престој беа семинарските предавања одржани во Домот на хуманитарни организации „Даре Џамбаз“.

Проф. Др Шимон Спиро одржа предавање на тема „Евалуација ана истражувачки проекти од областа на социјална заштита“ на кое се истакна дека евалуационите истражувања се појавуваат како одговор на разочарувањето во ефикасноста на социјалните програми, поради што се настојува да се открие во што е грешката, дали во лошо замислена или во лошо спроведена програма.

За разлика од Проф. Др Шимон Спиро, Проф. Др Чарлс Гарвин

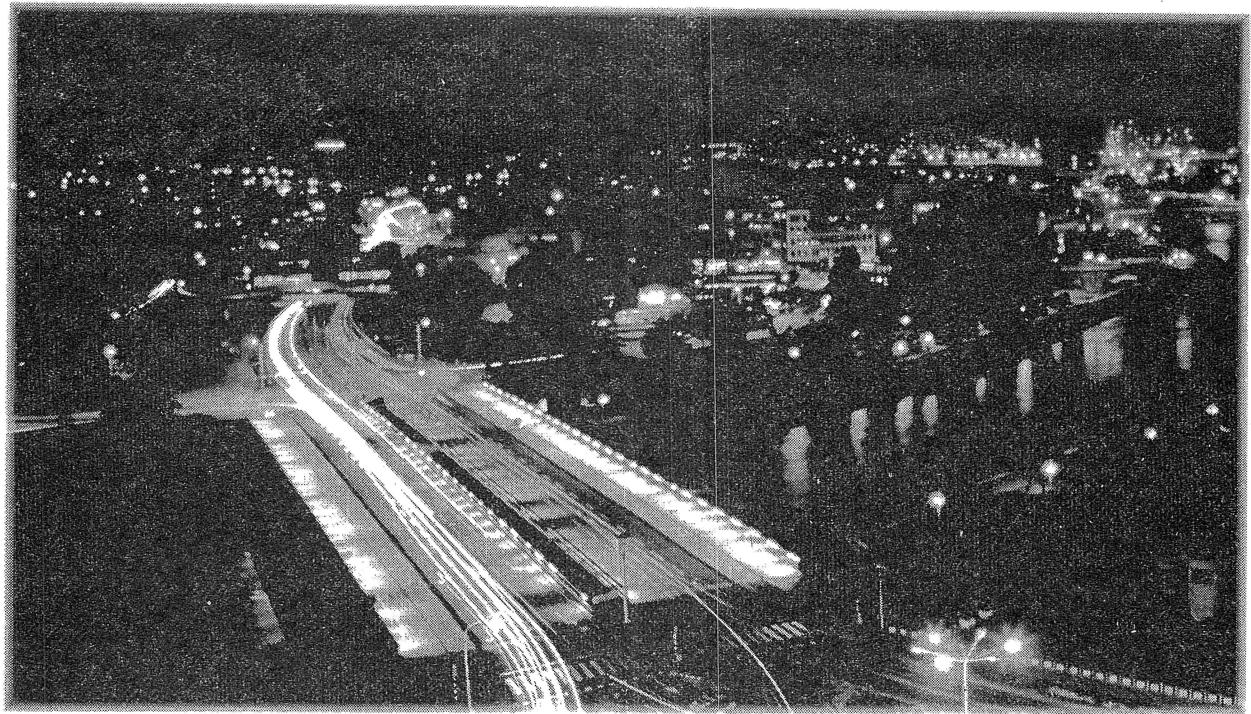
за време на своите предавања ги презентираше неговите дострели во практиката на социјалната работа (еколошки, животен, генерилизиран, интегративен и сл.) и во методиките на социјална работа со посебен акцент на развојот на работа со група.

На овие два семинари земаа учество социјални работници, психологи, педагози од Центрите за социјална работа и од другисоцијални установи како и хуманитарни, волонтерски и невладини асоцијации.

Меѓународната активност на Институтот за социјална работа и социјална политика при Филозофскиот факултет нема да престане само со овие две реализирани посети, напротив, веќе во тек е организирањето на посетата на Проф. Др Колин Причард од Англија, а во мај се планира посетата на Проф. Др Хуберт Камфенс од Канада.

Искуствата од ваквите работни посети можат да придонесат за поуспешен развој на нашиот Систем на социјална политика и социјална работа и на Системот на образование на нашите социјални работници.

Сузана Савеска
йом. асс. при Институтот за социјална работа и социјална политика

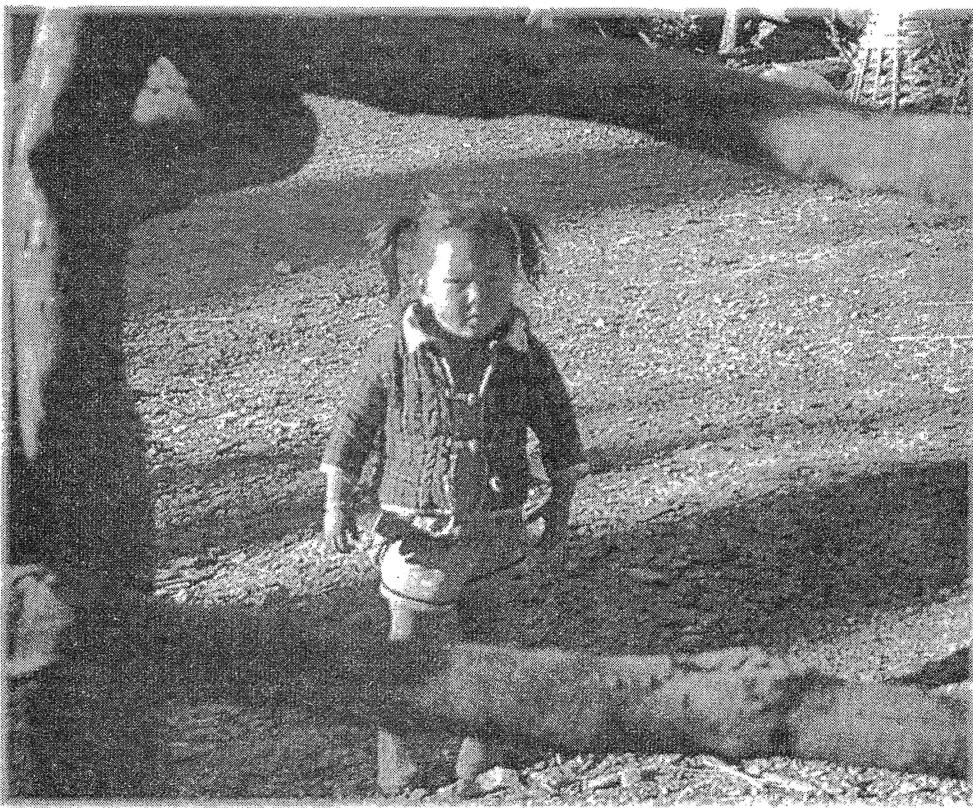
ПОЛИТИКАТА ИЛИ РАЗУМОТ

Во секојдневниот живот, или поточно речено во сите негови сегменти слушам одредени пароли (се мисли на политички). Од каде пак овие пароли? Можеби одговорот лежи во коренот на дефиницијата за поимот политика. За да се стигне овој поим ќе се вратиме (со размислувањето) во античко време. Човекот е зоон политикон (битие на политиката) но овде и сега криејќи во сопствениот дух го запрашувам сопствениот ми разум; Зашто човекот е политичко битие? Умот и неговата може да пробива граници, да наоѓа нови антитези. Додека разумот ги филтрира тие граници (бариери), се сеќава. Атака сеќавајќи се формира синтеза, принцип, постапка, ги координира границите на умот. Од овде би можело да се изведе прашањето; Дали политиката е умна или разумна? Согласно на вака поставеното прашање (истото иницирано од умот) е, она нешто и ако има такво, а кое ќе го даде одречувањето т.е. одговорот

секако дека ќе е разумот. Мислењата се поделени. Но јас го отфрлам разумското начело. Како тоа? Ако се прифати тврдењето дека политиката е разумна тогаш ќе треба да се прифатат и нејзините последици. Кои се тие? Ембарга, војни, вооружувања, движења за мир. Сето тоа е разумно. Но за кого? Сигурно за тој што не води кон таква политика. Се разбира разумно. Од каде војни? Поради политиката. Од каде политиката? Од човечкиот разум т.е. од неговата способност да организира, планира. Поради што? За опстанок. На кого? На разумот (човекот)? Да, е. Но зашто јас тоа тврдење го отфрлам. Поради две работи или незнам што е политиката или пак политиката не го познава мојот разум. Меѓутоа, ова второво „политиката не го познава мојот разум“ како повеќе да држи. Ако го познава мојот разум тогаш, секако ќе биде неразумно. Зашто тоа? Поради неразумноста на причините Кои причини? Ембарга, војни, вооружувања.

И што со сето тоа. Ништо. Мојот разум инициран од умот стана неразумен, кога проби во сферата на умното (политиката). И така неразумниот разум отфрла ум (политика). А, зашто? Поради неразумноста. Разумните на политиката и придаваат, практичен реалитет (функционалност), а неразумните ѝ одземаат реалитет и со тоа ја доближуваат до ирационалното (несвесното). Нека е така. А што со мојата неразумност која отфрла разумност (рационалност). Ништо. До кога? Се додека имаме разумни политичари и се дотогаш ќе имаме ништо (ембарга, војни, страдања) својствени за разумен политичар (човек). Поради функционалноста. Која? А, разумската. Од каде таа? Од оние кои во разумот го гледаат, но не можат да го видат умот (умното). Но кога јас во својот разум го видов во истиот тој момент станав неразумен (отфрлам политика). Се разбира разумска.

Евица Џвейковска

СЕМЕЈСТВОТО И ХЕНДИКЕПИРАНОТО ДЕТЕ

„Сите имаме семејства. Тие се големи, мали, со повеќе генерации, со еден родител, двајца родители, со баби и дедовци. Живееме под еден или повеќе покриви. Семејството може да биде привремено, за две недели, а може да биде и вечно. Член на едно семејство се станува со раѓање, посвојување, брак или од желба за взајемно помагање. Како членови на едно семејство, взајемно се заштитуваме и си влијаєме. Семејството е единка за себе, со сопствени вредности и патишта за остварување на сопствениот сон.“ А заедно, нашите семејства претставуваат извор на нашето културно наследство и на богатството на духовни разлики. Секое семејство

има свои предности и квалитети кои ги црпи од своите членови и од себе само. Нашите семејства ги сочинуваат нашите соседства, пошироката заедница, државата и нацијата“.

КОМИТЕТ ЗА ДЕЦА, МЛАДИНА И СЕМЕЈСТВОТО НА ДРЖАВАТА ЌУ МЕКСИКО, 1991 ГОДИНА

Семејството е прва и незаменилiva микро-биолошка средина во општеството каде што детето расте и се развива. Семејството како природна средина е најглавен фактор во креирањето на секое дете, а родителот е природен учител. Долго време

пред да се роди бебето мајката и таткото издвојуваат голем дел од нивниот сон, размислувајќи за новиот член на семејството, за остварувањето на нивните желби и за надежите што ги исполнуваат нивните мисли. Основната желба на секој родител е неговото дете да живее нормално, да заработка за живот, да создаде пријатели и семејство, со еден збор да живее нормален и исполнет живот. Меѓутоа, чувството е поинакво кога родителите не го добиваат тоа што го очекуваат. Сознанието дека идниот член на семејството се разликува од други деца ја нарушува хармонијата во семејните односи, а многу често го загрозува и брачниот ин-

тегритет. Секој член во семејството има свои лични потреби поинакви од другите членови кои зависат од самата личност и начинот на кој таа живее.

Но, реалноста е покомплексна, „хендикепираното дете значи хендикепирано семејство“. Хендикепот претставува пречка за дадена личност која го ограничува или спречува во извршувањето на активностите (вообичаени за одредена возраст, пол, во зависност од социјалните и културните фактори). Хендикепот од социолошки аспект претставува сложен проблем за општеството бидејќи хендикепираната личност е неспособна за адаптација во нормалната средина.

Домот, семејството и родители се тие од кои најмногу зависи правилниот развој на една личност. Родителите треба да бидат свесни за постапките, да користат здрави механизми на одбрана, да „живеат овде и сега“, а не со стравови за иднината, да преовладува рационалното, а не емоционалното... На хендикепираниите деца им е потребно дружење, игра, природа, грижа и љубов наспроти сите оние проблеми со кои се соочуваат и се наметнуваат, проблеми кои стануваат крадци на нивното детство и нивниот живот. Секој кој што е родител, знае колкава е грижата за аправилен раст и развој на своето дете. Таа грижа, а особено емоционалната поврзаност на родителите кон нивното хендикепирано дете, е уште поголема. Тие најчесто сакаат нивното хендикепирано дете да живее полна родителска љубов и грижа во својот дом; и не го сметаат за жртва (поедини родители) тоа што се лишуваат од можноста да живеат удобен општествен живот, неоптоварени од секојдневната грижа за зголемена нега, исхрана, воспитување и чување на своето дете, кое заради хендикепот е вечно мало дете.

Родителите на хендикепираниите деца се важен фактор во процесот на рехабилитација, кои заедно со останатите стручни работници

учествуваат во максималното оспособување на своето дете. Некои родители премногу пессимистички гледаат на своето хендикепирано дете и на неговата иднина. Тие мислат дека нивното дете затоа што е хендикепирано, ќе биде неприфатено од општествената заедница. Тоа е причина премногу да се грижат за него и на тој начин не му даваат можност на детето да ги развива своите преостанати способности и да стекнува самодоверба. Не му дозволуваат да се дружи со другите деца кои нормално се развиваат, од страв да не го исмејуваат. Но, со тоа кај хендикепираното дете се зголемува чувството на сопствена немоќ и несигурност. Други родители прават грешка со тоа што се срамат од своето хендикепирано дете и целосно го изолираат од средината, покажуваат нестрпливост и нервоза, грубо ги казнуваат, а честа е појавата на „отфрлање“ на тие деца т.е. нивно сместување во соодветните установи.

Мора да нагласиме дека постапките на средината во која живее хендикепираното дете се многу важни пред се за негова адаптација за живот во заедницата. Средината во која живее хендикепираното дете треба да биде ведра, да зрачи со оптимизам.

Порака од двајца родители кои имаат ментално ретардирано дете: „Светот околу нас го чинеле и ќе го чинат луѓе, а дел од нив се и нашите ментално ретардирани деца. Тие независно од причините имаат малку можности за разонода. Затоа, ние родителите треба да се обидеме да им го дадеме тоа што им недостасува... Малите детски срда забрзано чукаа, образите им беа вцрвени. На играта, песната и смеата им немаше крај... Рамо до рамо со другите деца, тој го прославуваше својот петти роденден за кој и ден денес зборува со голема возбуда. Има ли поголема награда и поголем подарок за мама и тато од тоа?! Затоа обидете се и Вие, веруваме нема да се покајете“.

ПОРАКИ

1. *Оиштество за сите во дваесет и првиот век.*
2. *Сите луѓе се ценати членови на своето оиштество.*
3. *Секој човек, во одреден период во живоштот може да се соочи со инвалидитет, самоот или преку член на своето семејство или так во средината во која живее.*
4. *Оиштеството може да му ја олесни или отежне положбата на инвалидот.*
5. *И хендикепираниите имаат свои поштенции.*
6. *Нормално е да се биде различен.*
7. *Хендикепираниите добро ги знаат своите поштреби, можностии и слабости.*
8. *Од интерес за семејствата е нивниот член да живее во семејна заедница, барем додека се школува, за што им е поштребна голема практична помош.*
9. *Во семејствата со двајца родители, целокупната грижа околу хендикепираните член е заедничка, како и целокупното настапување да создадат новолни семејни услови.*

Елена Банова
Соња Андоновска

Честа е неспорно право. Но за да се биде чесен те спречуваат многу нешта. Терминолошки овој поим го вклучува во себе поимот на доблеста. Со други зборови доблеста како да е антипод на честа. Генерално земено (поставено), да се биде чесен значи „да се биде доблесен“, е иманентна на „да се биде чесен“. Имено знаењето како да е иманентно на доблесното, од тука често би се определила како знаење. Знаењето произлегува од, искуството, образоването, воспитанието, навиките итн. Според тоа овој поим се поистоветува со заедницата, а пак за неа се потребни луѓе. Но знаењето им е својствено на луѓето, а на луѓето им е потребно образование. Образоването се изведува во степен (скалила). Првото скалило од високото образование го нарекуваме универзитет, апак во неговиот обем фигурираат оддели (факултети) преку ко луѓето се здобиваат со знаења. По нивното образование треба да се потврдат. Но каде? Еден од одговорите е: - заедницата. Но, која е таа? Таа што му овозможила знаење, со пропратните нему елементи (чест, доблест). Овде пак се потврдува славната изрека: Каква заед-

ница, таков поединец. Универзитетот како дел од заедницата го чинат поединци но само заедно ја чинат институцијата. Но конечно, стигнавме до таа структура (институција) карактеристично за современиот и цивилизиран човек (институцијата тоа сум „JAC“). Тоа ќе е пак доблесен човек кој испортувајќи ги благодетите на институцијата (факултетот) ќе ја демонстрира нивната моќ. Од сите во него (минус еден) ќе направи немоќници. Зошто? Само нему му е јасно! Поради честа и доблеста или пак поради знаењето на кое се сеќава здобивајќи го на универзитетот. Сега за да ја оствари својата желба која е раководена од мотивите на честа и доблеста, а потврдена со знаењето се знае каде стекнато (во последната државна институција наречена универзитет). Зошто последна? Поради желбата. Од каде таа желба? Од знаењето? Од каде тоа знаење? Од заедницата. Од каде таа заедница? Добиена како поклон. Од кого? Од бог? Од каде бог? Можеби, Бог е презентиран од првиот човек на последната државна институција...

Роберт Петрески

ПОГЛЕД КОН НОВА ОДБРАНБЕНА ОПЦИЈА: ГРАЃАНСКИ ЗАСНОВАНА ОДБРАНА

Цели на граѓански заснованата одбрана

Граѓански заснованата одбрана е замислено да се распространи од населението и неговите институции. Ова свойство овозможува да се вклучи целото население, млади и стари, мажи и жени и членови од сите етнички, политички и економски групи кои ја поддржуват сувереноста и слободата на државата.

Целите на граѓански заснованиот отпор и одбрана секогаш се за да се заврши нападот и за да се обнови суверенитетот и демократскиот систем на нападнатото општество. Непосредните специфични цели за време на борбата зависат од општите цели на напаѓачот и од специфичните цели. Бранителите треба да имаат за цел да ги блокираат овие два вида на цели преку овој вид одбрана која ќе биде најтешка за противдејствување на напаѓачот.

На секоја точка на која напаѓачите ќе се обидат да постигнат некоја главна цел, бранителите треба да одбијат да помагаат и да соработуваат. Граѓански заснованата одбрана го мобилизира целото население и институциите во општеството за да не соработуваат и за да пркосат со цел да го постигнат следново:

- населението и општеството кое се брани да не можат да бидат владеани од напаѓачите;
- да ги одржуваат легитимните институции, доброволните организации, владата, правните стандарди и постапки и слично;
- да ги блокираат напорите на напаѓачите за да не можат да остварат политичка контрола, било во облик на странска администрација, било како марionетски режим или влада на узурпатори;

- да им ги оспори на напаѓачите нивните цели;
- да ги идентификува и да ги зголеми постојните слабости на системот на напаѓачите;
- со немилитарни средства да предизвика голема штета кај напаѓачите и така да го отежне нивното противдејство;
- кога е можно да се направи обид да ги сврти трупите и службениците на напаѓачите и да направи раздор и опозиција меѓу населението на напаѓачите во нивната земја или меѓу нивните вообичаени поддржувачи; и
- да настојуваат да создадат меѓународна економска и дипломатска опозиција на нападот и бранителите да добијат невоена помош преку едновремено прифаќање дека главната битка сепак треба да се води во самото општество кое се брани.

Применување на граѓански заснована одбрана

Примената на граѓански заснованата одбрана нуди разновидност на можни стратегии и оружја за отпор. Таа треба да се прилагоди и применета за да ги порази како напорите на напаѓачите да се стекнат со политичка контрола така и која било друга негова специфична цел.

Напаѓачите треба да бидат одбидени од изворите на легитимност на општеството. Преку несоработка на службениците и институциите, одделите и министерствата, напаѓачите треба да бидат спречени да ја земат владината структура. Истовремено треба да бидат почитувани и применувани политиката и законите на нападнатиот режим. Луѓето ќе работат заедно преку нивните независни здруженија и институции за да ги остварат

нивите потреби.

Бранителите ќе треба да ги поразат напорите на напаѓачите за да воспостават ефективна контрола врз општеството. На пример, полицијата ќе треба да одбие да ги фати и да ги затвори политичките противници. Службеници-те и бирократите ќе треба да одбијат да ги исполнуваат наредбите од страна на напаѓачот кои настојуваат да ја воведат нивната нова политика, а ќе треба наместо тоа да настојуваат да ја применат само легитимната политика и законодавство на нападнатиот режим.

Двигателите на економскиот систем - фабричките работници и раководители, работниците во транспортот и администрацијата, доставувачите на сировини и делови, производителите и преносителите на енергија, и многу други - ќе треба да одбијат да доставуваат енергија, производство, превоз и други услуги за напаѓачите.

Обидите за индоктринација на населението ќе треба да се соочат со несоработка и пркос од моралните лидери на општеството, верските групи, воспитувачите и обичните влијателни лица и тела. Цензурана на печатот, радиото, телевизискиот пренос и слично треба да се соочат со пркос и одбивање.

Трупите и службениците на непријателите треба да бидат изложени на систематски напори за субверзија и деморализација. Функционирањето на општеството ќе биде, во меѓувреме, преку институциите на граѓанското општество кои не се под контрола на напаѓачите.

Раководење

Раководството на групите на отпорот на демократските сили ќе

обезбеди раководење со однесувањата и одбраната на населението. Во случај на затварање или привремен прекин на нивните линии за комуникација, населението ќе се раководи од однапред определените упатства за несоработка и пркос кои се наоѓаат во прирачникот за општ отпор кој беше доставен претходно во секое домаќинство, работно место и општествени, економски, образовни и политички центри на општеството.

Репресија и контамиенти

Агресорите кои се соочени со силна граѓански заснована борба веројатно ќе се чувствуваат сериозно загрозени. Се очекува во таков случај напаѓачите да наметнат строга репресија. Целта може да биде да го исплашат населението за да се потчини, да ги предизвикаат на насилиство (кое напаѓачите лесно ќе го скршат), или единствено да овозможат оддишка на нивната фрустрација кога нивниот напад води кон пораз сочувујќи се со мобилизирање на ненасилната моќ на бранителите. Противниците дури може да се обидат преку сировост или провокација од страна на агенти да ги вовлечат бранителите во насилиство бидејќи напаѓачите на тој начин ќе можат многу полесно нив да ги поразат.

Преку конфликтот бранителите треба да ги избегнат комбинираните контамиенти на насилиство и малодушност. Постојаниот ненасилен пркос е основен ако сакаме бранителите да успеат. Ненасилната дисциплинираност станува клучен фактор во такви ситуации како резултат на специфичната динамика на оваа техника на водење борба. Употреба на репресија врз ненасилна група која ги одржува едновремено како ненасилната дисциплина така и отпорот, може да го предизвика специјалниот процес на вполитички циу-цицуг. Во тој процес насилиството на напаѓачите се свртува политички против нив, и тој придонесува да се јави поголем

отпор кај бранителите, раздор во редовите на напаѓачите, поголем отпор од страна на бранителите и вовлекување на трета страна за поддршка на бранителите.

Додека се распространува оваа одбрана, треба да се пренесуваат новостите за нападот и за притисокот до населението на напаѓачите, нивните вообичаени подржувачи и пријатели, со надеж дека тие ќе се спротистават на нападот во самата земја на напаѓачите. Во меѓувреме, главните меѓународни дипломатски, политички и економски притисоци ќе се мобилизираат против напаѓачите за да ја прекинат нивната непромислена авантура.

Врз основа на минати искустви знаеме дека може да има значајни жртви, но и дека кога тие ќе се споредат со која било воена алтернатива овие жртви сигурно е дека ќе бидат помалубројни и ќе има помалку физички разрушувања.

Состојка или целосна политика?

Прифаќањето на подготвена граѓански заснована одбрана може да биде во облик на или ограничени состојки во рамки на делумно воена одбранбена политика или 2) како целосна одбранбена политика заснована само на социјални, економски, психолошки и политички методи на борба. Првиот од овие облици може да го нарекуваме **состојки на граѓански заснован отпор**, а вториот на широко е познат како **граѓански заснована одбрана**.

Јохан Јорген Холст (Johan Jorgen Holst), починат министер за одбрана на Норвешка и министер за надворешни работи, рече:

„Граѓански заснованата одбрана има потенцијал да биде значајна дополнителна состојка на традиционалните воени облици на одбрана... Граѓански заснованата одбрана помага за одвраќање од окупација со тоа што на потенцијалниот

окупатор му ги зголемува трошоците и тешкотиите.“ (Johan Jorgen Holst, "Civilian-Based Defense in a New Era," клучно изложување на конференцијата во Институтот Алберт Ајштајн, Кембриџ, Масачусетс, 8-10 февруари 1990.)

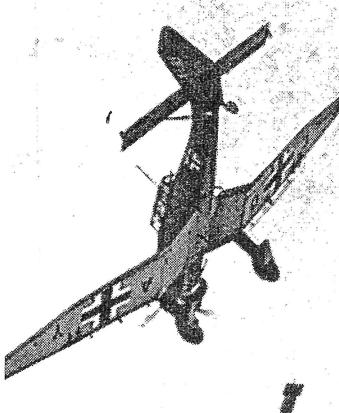
Неколку земји веќе презедоа чекори кон вклучување на барем некои такви компоненти. Оваа ќе го подискутираме во подоцнешното изложување.

Одвраќање преку одбранбен капацитет

Примарна цел на компонента на граѓански заснованиот отпор и на целосно граѓански заснованата одбранбена политика е да ги одврати потенцијалните напаѓачи. Во тоа тој ги споделува овие цели со некои воени капацитети. Во двата случаи најголем успех е ако подготовките и одбранбените капацитети помогнат да не дојде до напад.

Голема разлика постои, меѓутоа, во начините како се остварува одвраќањето: со оружје за масовно уништување или со граѓански засновани одбранбени капацитети. Граѓански заснованото одвраќање не се остварува со застрашувања преку масовни физички рушења и со смрт во земјата на напаѓачите, како што тоа го прават нуклеарни и дури и помоќни конвенционални милитарни сили. Порано, а во некои случаи и денес, конвенционалното милитарно одвраќање беше преку согледување на капацитетот со кој на еден напад ќе се одговори со силна одбрана. Граѓански заснованото одвраќање го споделува овој квалитет. Одвраќањето треба да се остварува преку постојниот **одбранбен** капацитет. Одвраќањето не е одвнатре поврзано со воените средства, а најмалку е тоа со нуклеарното оружје.

Процентетоот трошок и потешкотите за контрола на населението и општеството кои пружаат отпор можат многу да повлијаат врз

Одвраќањето од кој било вид не може никогаш да гарантира дека навистина ќе одврати. Подготвената компонента на граѓански засновани от отпор или граѓански заснованата одбрана можат да бидат ставени на тестирање. Неуспехот на граѓански заснованата одбрана, меѓутоа, не е резултат на масовно убивање и рушевье или на пораз. Наместо тоа, нападот го означува почетокот на одбрамбена борба, со можност за успешен исход.

Потенцијал за успехот

можните одлуки на агресорите за напад. Потенцијалните напаѓачи често ќе ги пресметаат аргументите за и против постигнување на нивните намеравани цели за да одлучат дали придобивките ги заслужуваат предвидените трошоци. Ако не, замислата за еден напад може да биде напуштена.

Потенцијалните напаѓачи треба да знаат дека дури и кога тие би биле воено висуелни, тие сепак ќе влезат во политичка заседа. Тогаш ќе започне масовна борба од целото население и општество. Ако едно општество е - и изгледа дека ќе биде - многу добро подготвено да води политички пркос, тогаш проблемите и трошокот за воспоставување контрола може да бидат преоголеми за потенцијалните напаѓачи. Тие може да бидат одвратени.

Дали граѓански заснованата одбрана ќе овозможи одвраќање во специфична ситуација зависи од два основни фактори: 1) актуелниот капацитет на општеството да им ги негира на напаѓачите нивните посакувани цели и да наметне неприфатливи трошоци преку ненасилни санкции (самостојно или во соработка со други) и 2) перцепција на овој капацитет од страна на потенцијалните напаѓачите. Ако потенцијалните напаѓачи гледаат веројатност дека нивниот напад ќе биде поразен, тогаш може никогаш да нема напад.

на новите цели на напаѓачите, да се исправат слабостите или неочекуваните сили меѓу бранителите или напаѓачите, или да го зголемат ударот на отпорот на бранителите.

Во овој вид на борба се потребни изворен одбранбен капацитет и сила бидејќи таа е поинаква од воениниот конфликт. Ако недостасува браната снага или е таа несоответна, победата нема брзо да дојде. За некое време може да се бара премин кон полесна стратегија, или уште политичкиан микро-отпор.

Нема, меѓутоа, збор за предавање во речникот на граѓански заснованата одбрана. Евентуално капацитетот за одбрана може да се обнови и борбата да покаже повеќе виталност и доволно моќ за да донесе успех, како што покажува искуството од Чехословачка.

Во други случаи борбата за одбрана може единствено да продолжи непоколебливо во лош период, а сепак да значи прогресивно мобилизирање на растечка моќ и пораз на напаѓачите дел по дел.

Отпорот на подготвеното население и нивните институции може евентуално да покаже премногу за напаѓачите. Нивната кохезивност и поддршка може да се замрси, заслабувајќи ги фатално баш во моментот кога одбраната е посилна. Поразот на напаѓачите, или дури колапсот на нивниот систем, може да ги доведе на виделина хероизмот и пожртвувањата на граѓанските бранители.

Смислата на ова изложување и на оваа серија е дека политиката на граѓански заснованата одбрана заслужува сериозни преиспитувања и разгледувања на потенцијалната полза за зголемување на капацитетот за одвраќање како одбрана во многу земји во светло на безбедносните закани со кои тие се соочуваат. Можноста за значаен допринос на оваа политика за остварување на целите на одбраната, слободата и мирот го заслужува нашето внимание.

(крај)

НИРВАНА

ПРЕТВОРИ ЈА ВО ЦИГАРИ,
СВОЈАТА СЛАВА.

ЗНАЈ ТОА Е НАЈДОБРО,
ЗА ТВОЈАТА ГЛАВА.

ПРЕТВОРИ ГО ВО ХРАНА,
СВОЕТО ОДЕЛО.

ТАА ПОВЕЌЕ МУ ТРЕБА,
НА СВОЕТО ТЕЛО.

ИСФРЛИ ЈА СВОЈАТА КОЗМЕТИКА
И ЏЕ ДОБИЕШ
СОВРШЕНА
ЕСТЕТИКА.

Дојде неповикана, груба
завиткана во својата беда
Не затропа, не праша ништо
само тешко со голите нозе
се вовлече внатре.
Од погледот ти зрачеше глад,
сувите раце молеа за трошка душа,
фрлив парче пред твојот смрад,
не рече ништо, ниту го зеде.
Ме погледна,
погледот не го сетив твој
Ме гладаше така, со презит, со гад. И
рече:
„Грешник ко тебе, не земам ни во
пеколот јас!“

Б.С.

ЗАМИНУВАЊЕ

Ноќва ќе отпатувам
со првиот татнеж на камбаните,
што свонејки ќе го најават
умирањето на денот,
и раѓањето на моето постоење.
Со последното ехо на ветрот,
ќе заминам во искинатата стварност
на соништата, и ќе ја молам
ноќта да ми прости,
за моите гревови.
Ќе отпатувам во глувата монотонија,
на некој одамна, напуштен храм
и ќе се молам пред олтарот
и пред севишното небо
да ми дари заборав
од сјајот на солзите
што ме убија лесно
на разделбата вечна...

Атанасова Даниела

ЗЛОБА

Распори ми утроба
светлино, турпурна
прободи ме сило
срце да ми раскрши
стегнато од болка
скаменето е сето
Магија црна по сводот
ко смола се тешне
какки темни душава
ко орли ја кесаат.
Со кратка се слева
катран, этров пуст

и дед по дед ме дроби
ситно, чајситно...
Боли и сече неколко
корне и лече смртно
но пак постојам.
Ноква реинкарнирана сум
и повторно чекорам
тивко, сатански
продирдам во сонот ваш...

ВНАТРЕШНО ОГЛЕДАЛО

ОДГОВОР

Тоа беше одамна, кога лубето
сеуште не знаеа многу. Тој мислеше
дека е избран да го најде одговорот.
Бараše и бараše се додека не изгуби
желба за тоа. А потоа продолжуваше да
бара, ништо не наоѓајќи. Прашањето
единствено беше тука и одговорот
мораше да се најде. Многу податоци
дозна, дека не е единствен. Се среќаваа
избраните, разговараа и бараа, но
ништо не најдоа. НИбниот неуспех беше
толку голем, што сите го видоа. Некои
завршуваа многу лошо. Наоѓаа одговор
забораваќи го прашањето.

Мистериозното прашање повеќе не
беше таја. Го дознаа и оние кои
работеа, па немаа време да бараат. Тие
постигнаа значаен успех. Дознаа дека
никогаш не треба да престанат да
работат, па многумина од нив ја
избегнаа судбината на неуспешните
барачи. Оттогаш лубето се повеќе и
повеќе работеа откривавајќи нови нешта,
нови светови. И кога одеднаш ќе
запреа и прашањето ќе се најде пред
ним, тие повторно ја доживуваа
страшната судбина.

Потоа некој пак ќе се сетеше
дека не смеат да престанат да работат.
Пак работеа, пак запираа, пак пропаѓаа.
Работеа, запираа, пропаѓаа...

Горѓи Митревски

ЗБОГУМ

Збогум,
тишината преминува во рамнодушност
и лебдат конфузни зборови по
кошињата

збогум,
со „благодарам“ - што бара љубезност
заради нешто одамна исчезнато во
сништата
збогум...

Остана желба да се заборави,
и откинат лист од страниците на
животот,
и ладен збор за поздрав, со тапи
движења
збогум,

лага е се во тебе и околу тебе
занес на безумноста, расеан - не знам
зошто.

Освен, она убавото оставено за себе
што ја воскреснува кокта без причина,
Остана уште трага...

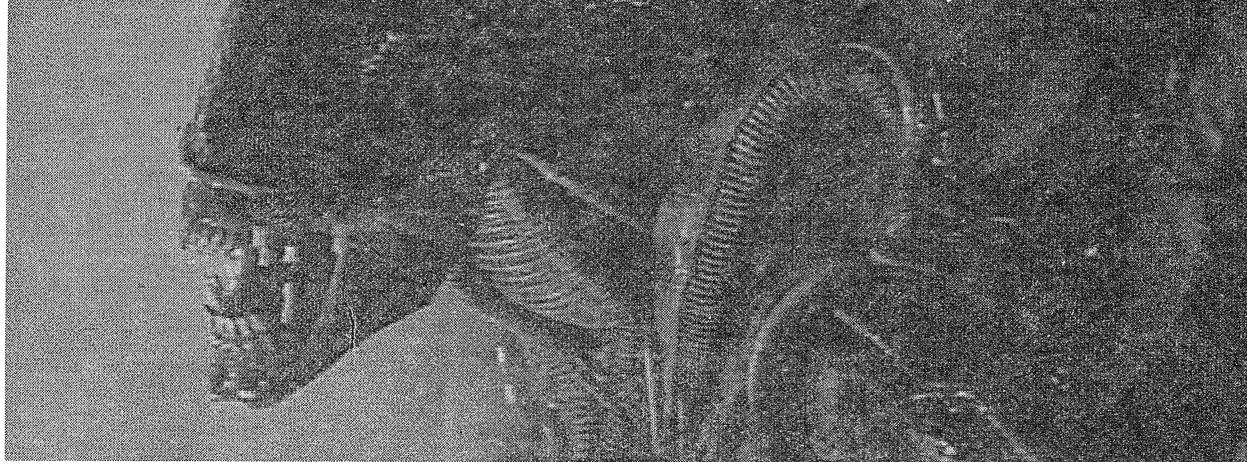
Некогаш
пред излогот
ме штрекнува простум
ехото на едно
било какво
било чие:
„ЗБОГУМ“.

Б.С.

Даниела Атанасова

Кон книга „Граница“ од Петар Волнаровски...

Крај на сите заблуди!

УВОДНИ ЗАБЕЛЕШКИ

A. СИСТЕМСКИ

„...Една нова џочка би можела да засвейти на нашиите книжевни простиори. Една „Нова фантастика“. Оваа книга нека биде - еден мал прилог во корисиј на таа нова, свејла џочка, за таа да засвейти што е можно џосветило на нашето книжевно небо.“

- Авторот -

Ова се последните, помалку романтични, зборови на крајот од неговата книга. Велам помалку романтични затоа што тие имплицираат безмалку идеални услови во нашиот книжевен систем. А тие услови кај нас се далеку под минимумот за едно нормално културно живеење. А што предвидува тоа нормално културно живеење: една реална рамнотежа меѓу пазарните законитости и институционалниот стимул како и здрави односи на релацијата писател-критика-публика. Кај нас институциите се надредени над пазарните законитости и единствено тие одредуваат што ќе се печати или стимулира. А дали тоа ќе се продава (чита) не е воопшто важ-

но. Во една таква ситуација читателот е потполно занемарен и не може активно да учествува во споменатиот културен триаголник. Од тие причини овде функционира единствено спретата писател-критика и тоа во една патолошка врска „на-ти-дај-ми“ и во една патолошка (полтронска) зависност од институциите.

Зошто го велам ова?

Затоа што во Македонија одамна постои верна читателска публика на научната фантастика и интерес за оваа област (СФ клубовите во Скопје и Велес беа едни од најактивните во бившата СФРЈ), имаме првни познавачи на Научната Фантастика (стрчните трудови на Ферид Мухик и Влада Урошевиќ на ниво на докторати), а сепак самофинансираното дело на Петар Волнаровски е првата научно фантасична проза (ако ги иземеме неуспешните обиди „Планетата Октал 3“ од Лилјана Белчева, „Зена, ќерка на Свездите“ од Томе Арсовски или поетската збирка „Смртта на мутантите од Адо Таневски поради познавање на основните жанровски специфики или неумеењето тие да се применат оригинално авторски).

И затоа што евре веќе 10-тина месеци, никој од господата крити-

чари не го забележува овој „мал прилог“, искрено и професионално, да го „прочита“, оцени или, не дај боже, да му одреди место во актуелниот книжевен миг.

Б. РОДОВСКО - ВИДОВСКИ

Поради спомнативе системски забелешки големиот корпус на научната фантастика „на успева“ да најде своја почва овде. За жал, изгледа дека првиот научно-фантастичен роман кај нас, на Влада Урошевиќ, уште долго ќе фаќа прашина по фиоките од бироата на нашите издавачки барони.

Она што е интересно за Петар Волнаровски е тоа што тој се јавува и како одличен познавач на научната фантастика. Така тој во есејот „Неколку размисли за жанрот: научна или нова фантастика“, поместен на крајот од книгата, дава краток диахрониско-синхрониски пресек во СФ-от и спори со некои теориски начела на жанрот притоа застапувајќи ја тезата за застареноста и неадекватноста на синтагмата „Научна Фантастика“ притоа нудејќи едно смело име „Нова фантастика“. Во еден друг есеј, попречизно би рекол студија „Научната фантастика - од тривијална книжевност до уметничка литература“

тура“ (Современост, бр 7-8, стр. 41-52, 1995 г. Скопје) презентира уште позначајни факти за предрасудите околу жанрот прави генеолошка, а не аксиолошка (каква обично се прави) дистинкција помеѓу поимите книжевен жарн и книжевен вид:

„Имајќи предвид дека овој термин се користи, со секое право, и во многу други области (филмот, на пример), овде ќе се задржиме во рамките на книжевната проза. Забележуваме дека оваа област терминот „жарн“ (погрешно) се користи само за оние видови кај кои е доста тешко да се разликуваат сродните елементи на посебност; т.е. таму каде што оние *differentiae specifice* тешко се определуваат. Еден од тие видови е и научната фантастика. Баш затоа, речиси и не се случува научната фантастика да се именува како книжевен вид; најчесто таа се именува како жарн-„А со тоа и негативно се преднува“ (Современост, исто).

Понатаму во текстот П.В. ги одредува токму тие *differentiae specifice* на научната фантастика. Тоа се:

а) припаѓањето на фантастиката, немиметичката наспроти реалистичката проза;

б) хипотетичниот, условниот модел на световите што се создаваат, односно тие светови можат но не мораат да се поклопат со постојните;

в) естетската функција на научната компонента;

г) плаузибилноста односно можноста научната претпоставка во едно СГ дело не толку да биде научно потврдено, колку да не биде побиено од познатата наука.

Одредувајќи ги овие *differentiae specifice* на книжевниот вид Научна Фантастика П.В. го проследува дијахронски развојот на жанрот укажувајќи на разликата помеѓу уметничките, вредните дела и бријните „сериски“ и тривијални изданија. П.В. предупредува дека за овој жанр како за никој друг, не е судено, не врз база на вредните достигнувања, туку по безбройните „конфекциски“ остварувања.

СТРУКТУРНИ СПЕЦИФИКИ

Книгата „Граница“ од Петар Волнаровски се состои од истоимената новела, четири кратки раскази и погоре спомнатиот есеј. Самата форма на новела е доста редок пример во нашата книжевност. Но затоа во друга прилика. Во понатамошното излагање најмогу ќе се задржам на самата новела како доминантна во книгата, а на расказите ќе се осврнувам само патемно.

ИДЕЈНО НИВО

Ако ја земеме предвид констатацијата на Анри Боден дека научната фантастика го има поместено својот интерес од природните и техничките науки кон општествените (антропологијата, социологијата, философијата), па дури и кон паранануките (парапсихологија, телекинеза, месмеризам), притоа губејќи ја Жилверновската традиција на воодушевување од технолошкиот прогрес, таа ситуација ќе ја забележиме и во делото на Петар Волнаровски. Технолошките достигнувања и хипотезите на физиката (теорија на сингуларитет, теорија на релативитет) се само декор, background ситуација и тие обично стојат на влезните и излезните рамки од текстот додека есенцијалниот дел се социоантрополошки („Сонот на Човекот“, „Iakta est Alea“) психолошки („Космичка Рапсодија: Кога времето прозвучи фалќ“) или философски („Круг на умот“) опсервации. Самата новела својата идејна подлога ја има во информатиката (анalogијата помеѓу компјутерскиот софтвер и човековиот ум) и психоанализата (интересен е фактот што психоанализата речиси воопшто не била предмет на интересирање на авторите на научната фантастика). Така во новелата, еден од двата главни лица, Лаокин врши еден вид психоаналитички сеанси, воден од желбата да ја надмине својата онтолошка состојба, состојба на дезинтегрираност себенеспознајност и хаос. Во тие

сеанси тој продира длабоко во сржта на својата личност и со големи напори ги совладува сопствените табуи и фрустрации и се бори со симболизираните и драматизираните делови на неговата поделена психа. Тоа е и средишниот, есенцијалниот дел на текстот, кој ако не се жанровските конвенции (хронотипит) воопшто и не би можел да се одреди како научна фантасија.

ТЕМАТСКО НИВО

Поделбата на темите и мотивите што ја застапува д-р Влада Урошевиќ во книгата „Демони и Галаксии“ (Македонска книга; 1988, стр. 161-235) одлично кореспондира со темите и мотивите на расказите и новелата: „Сонот на Човекот“, „Круг на Умот“ антиципираат есхатолошки визии за крајот на човештвото односно Универзумот, „Космичка Рапсодија...“ е типична ухронија, а во „Alea Iakta est“ се среќаваме со мотивот на утопијата. „Граница“ тематизира еден имплицитен космогонизам.

ЛИКОВИ

Лаокин и Лавинија се единствените два лика во новелата. Тие стоят во еден специфичен однос што е и една од основните мотивски линии во традицијата на научната фантастика. Тоа е линијата на вештачкиот човек и неговите творци, кој потекнува од приказната за Голем. Овој кабалистички апокриф за божјото создавање на Адам во себе содржи и прометејски бунт и фаустовска жед по Апсолутот. Подоцна Романтичарите го преземаат овој мотив и тој се јавува веќе кај првиот СФ роман „Франкенштајн“ од Мери Шели. Овде е направен од делови на луѓе а не од Кал како што е во апокрифот. Потоа тој е обично автомат (во расказите на Хофман), хуманизирано Животно кај Х.Ц. Велс и Робот кај Чапек. Извесно време во СФ-от доминира роботот (кулминацијки со законите на Роботиката на Асимов) за денес да доминира Андроидот. Таа е Ара

тот. Тука е и немото присуство на „она нешто однадвор“ што е всушност самиот Апсолут, Трансцендент или Бог (кај што ми-лувата) и тој е причинител, *spiritus movens* на целото дејство (Лавинија е само негов медијатор).

НАРАТОЛОШКО НИВО

Петар Волнаровски користи еден имплицитет. Раскажувач (да се послужиме со класификацијата) на Вејн Бут), што одвнатре рефлекторски ги осветлуваат различните ликови, давајќи една илузија на непосредност, сценичност, или филмичност донесе заклучоци и да ги поврзе деловите. Притоа надвор од тој имплицитен раскажувач се неколкуте остатоци од меморијата на Лавинија, што всушност се еден вид мотон секоја од целините.

П.В. ја „ткае“ приказната густо, користејќи се со големи семантички натрупани речници, во еден здив, при шти који

папагал со Био-кибер мозок и неа ја создал Лаокин за своите духовни потреби. Тие потреби во себе содржат и прометејски и фаустовски нишки, а кон себе го влечат и мотивот на Двојникот (Лавинија можеме да ја сфатимекако своевидно алтер-его на Лаокин) и мотивот на Лудиот научник (зашто Лаокин избира таква смешна био-кибер форма кога можел да земе обична девојка или момче) и на Магесникот (Лаокин практикува магични ритуаки пред неговите сеан-

си). Тие двајцата се во една Херmafродитска врска (така и завршуваат на крај) односно во нивниот однос ги препознаваме и нишките на митот за Андроидот. Затоа Лавинија не го убива својот творец, како што е тоа чест случај во делата со овој мотив, ами му помага да премине во нова форма.

На излезните рамки на новелата стои ликот на Гер, но тој ја има функцијата само да ги поврзе двете сижејни линии и да ја лоцира „фактичката“ состојба, односно распле-

еден Чеховски манир во Раскажувањето („Ако на сидот има пушка, во првата реченица, таа на крајот ќе пукне“).

ЗАКЛУЧОК

Овој текст нека биде еден мал прилог во корист на новата, светла точка, што треба да засветли, што побргу и што посветло на нашето книжевно небо.

Роберт Алабазовски

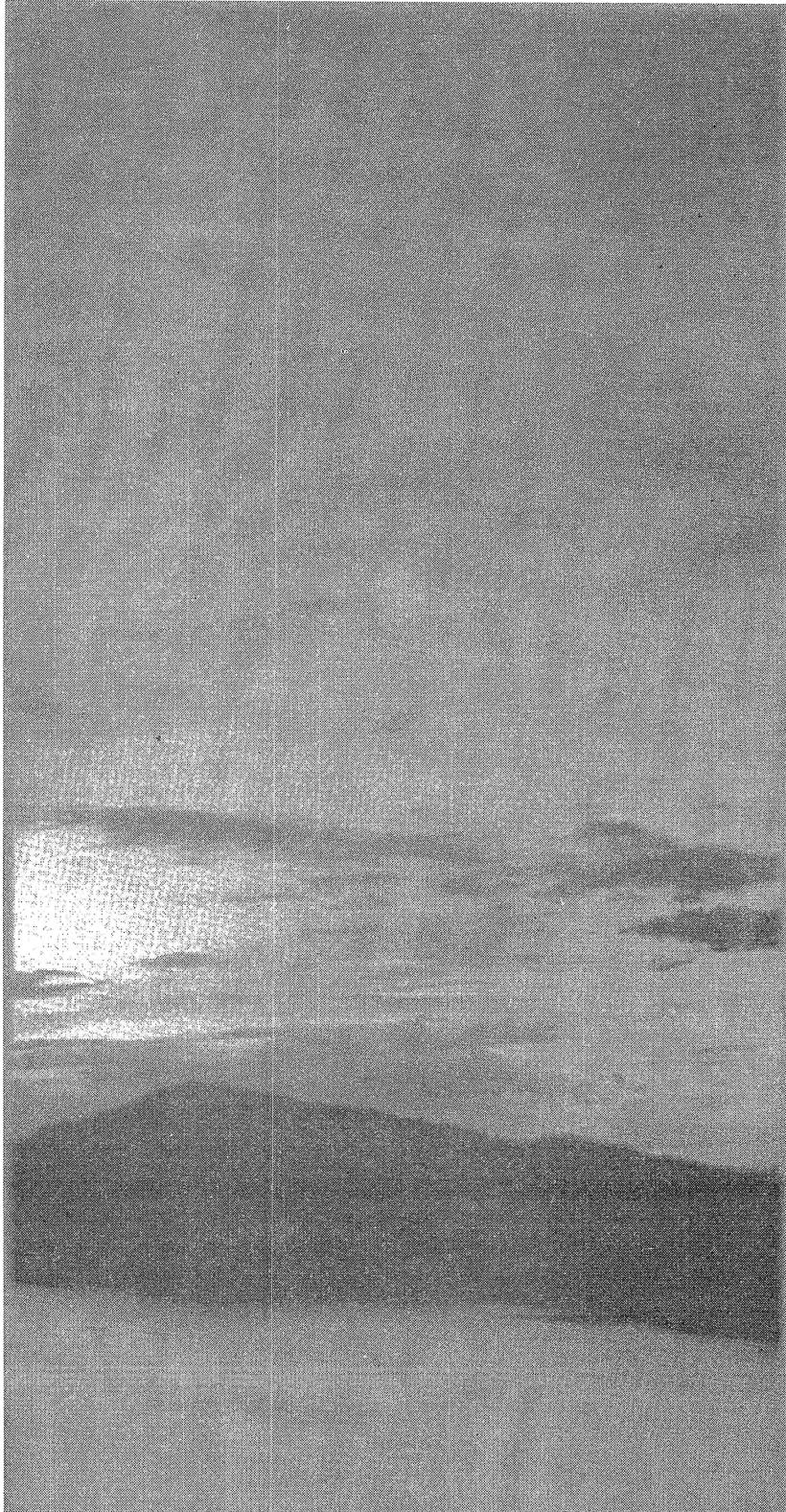
ВОЗДУШНИИ ЕКОЛОШКИ ЦРНИЛА

Денеска, кога загрозувањето на животната и работната средина, е присутно насекаде околу нас: сообраќајот, работното место, местото на живеење и за рекреација, како негови предизвикувачи, се евидентираат опасните и штетни материји. Тоа се материји кои за време на производството, ракувањето, превозот, складирањето, користењето и депонирањето како отпад, создаваат опасни и штетни прашини, чадни гасови, магли, пареи или влакна, како и штетни зрачења. Присуството на овие компоненти, кои во животната средина, природно не се присутни или не треба да бидат присутни во такви количини и концентрации, доведоа до оштетување на здравјето на луѓето и до прекумерно загадување на воздухот, водата и земјиштето. Безброй загадувачи „растат“ на секој чекор, а луѓето алчни за пари не ни размислуваат за своето здравје и здравјето на поколенијата.

Волуменот на нашата планета изнесува не помалку од 5×10^3 м³.

Воздушната обивка, атмосферата е гасовита обивка, која ја опкружува и заштитува нашата сина планета, односно живиот свет на неа и се врти заедно со неа, во космосот, околу својата оска. Исто така атмосферата заедно со Земјата, се движи околу Сонцето, по еклиптиката во текот на една година. Атмосферата го има истиот облик, форма, како и земјината топка, т.е. на половите е сплесната, а на екваторот испучена. Постои мислење дека таа настанала од гасовите кои ги емитувала Земјата при вулкански ерупции, па според некои одредени појави кои се случуваат во неа, се дели на неколку сфери.

Најнискиот слој, во кој спаѓа 80% од селата маса на атмосферата

е тропосферата. Над неа се наоѓа предниот слој, тропопауза, со дебелина од 1-3 км. Тој ги дели тропосферата и стратосферата.

Над тропопаузата со дебелина од 500-3.000 км. се наоѓа слијот наречен стратосфера, на висина од 50-55 км. Преодниот слој, стратопауза, има дебелина од околу 5 км и се карактеризира со нагло зголемување на температурата поради присуството на озонскиот слој.

Над овој слој се наоѓа мезосферата, со дебелина од 55-80 км. Таа се означува како средна сфера. Мезопаузата, е преоден слој меѓу мезосферата и термосферата. Нејзината дебелина е 5 км и се протега на висина од 80-85 км над земјата.

Термосферата е слој кој се наоѓа помеѓу 80-800 км. над Земјата. Бидејќи воздушните честици се наелектризирали, оваа сфера се вика уште јоносфера. Најголема преодна зона е термопаузата, додека егзосферата, лежи на висина од 800-3.000 км над нашата планета. Тој простор претставува вакуум, од каде честиците на воздухот се движат со голема брзина кон космичкиот простор.

Чистиот воздух содржи многу гасови. Меѓутоа, во најголеми количини во неговиот состав ги има:

- азот (N_2) 77,60%
- кислород (O_2) 20,96%
- јаглендиоксид (CO_2) 0,03%

Остатокот од 0,94% го чинат други суви гасови како што се: хелиум, аргон, криптон, ксенон.

Воздухот во градовите и градските населби, а особено во индустриските центри е доста загаден. Според податоците на Светската здравствена организација, денес повеќе од 2/3 од населението диши зафаден воздух. Изворите кои го загадуваат воздухот се сè повеќе и можат да бидат:

а) вештачки, односно како резултат на човековата активност

- б) природни извори

Штетните материји што се емитираат, се од различен вид состав. Најчести штетни материји се: јаглеродни и азотни оксиди, сулфурни

соединенија, јагленоводороди, цврсти честици, чад и др.

Штетните материји можат да се создаваат во различно време и на различни начини и според тоа можат да бидат:

а) примарни - оние кои директно излегуваат од оцациите и од другите објекти

б) секундарни - оние кои се создаваат по пат на photoхемиска и физичко-хемиски реакции и составот им е помалку познат.

Сулфурдиоксидот (SO_2) е гас без боја, со остар мирис, двалати потежок од воздухот. Не се пали, не гори и растворлив е во вода. Во присуство на влажен воздух, оксидира и делумно поминува во сулфурна или сулфуреста киселина. Овие киселини во облик на кисели дождови паѓаат на Земјата и предизвикуваат штети при што доаѓа до сушење на растенијата.

Сулфурводородот (H_2S) е гас со непријатен мирис на расипано јајце и претставува опасност за човекот. Олеснителна околност е што овој гас брзо оксидира и се претвора во сулфурдиоксид и вода.

Озонот (O_3) е непостојан гас и се јавува како алтропски облик на молекуларниот кислород. Најмногу го има во стратосферата меѓу 25-40 км, каде ја прави т.н. озонска обивка од 3 мм околу Земјата. Таа ги впива сончевите зраци од ултравиолетовиот Б - дел од спектарот, 280-320 км, бранова должина УВ-Б. Но, озонот постојано се намалува, така што УВ-Б зраците допираат да Земјата и го оштетуваат живиот свет.

Озонската обивка има многу непријатели што ја уништуваат, најголемо уништување предизвикуваат хлорофлуораглеродните (ХФЈ) и хalonите кои се продукт на човековата активност, кое инаку се вика „хлорна катастрофа“. ХФЈ досега уништува околу 5% од вкупната обивка.

Најновите испитувања покажуваат дека озонскиот слој над северните делови на САД, Канада, Ев-

ропа и Русија би можел привремено да исчезне во доцна или рана пролет, скоро до 40%. Озонската обивка над Антарктикот е намалена за 50%.

Подрачјето со најголемо исчезнување на озонот и појава на озонска дупка ќе биде од 50° СГШ. Постојат и мали озонски дупки чија состојба се влошува.

Со оштетување на озонскиот слој, најопасниот ултравиолетов Б-зрак, допира до Земјата, ја намалуваат имунолошката состојба на луѓето и животните, предизвикува мрежа на очите и доведува до појава на рак на кожата. Оценето е дека намалување на озонската обивка за 1% доведува до четирикратно зголемување на ракот на кожата. Најсмртоносен рак на кожата е „Меланом“.

Познати се изворите на загадување на воздухот, како и патиштата и мерките за борба против нив. Тие повеќе пати се наведуваат во законите за контролирање на чистотата на воздухот, кои се усвоени во сите развиени земји. Меѓутоа, како што покажува практиката, кршењето на овие закони во многу земји е повеќе правило, отколку исклучок. И тоа е разбирливо, бидејќи борбата за чист воздух, бара значителни трошоци, а во немилосрдната конкуренција, такви расходи не се рентабилни за приватниот капитал.

Познатиот американски сатиричар Арт Бачвold, во фелтон-сатирата: „Да се грижиме за што помалку да дишеме“, дава свое гледање на овој проблем:

„...Индустријалците, на дрски те барања да престане со загадувањето на воздухот, одговориле со тоа што тие веќе вработиле лобист, кој ќе организира кампања, така да американскиот Конгрес го усвои барањето со кое Американците би се обврзали да дишат само тогашкого е тоа апсолутно неопходно...“

Па сега да резимираме, да погледнеме коклу нас и да се прашаме:

„Дали тоа и кај нас е потребно?“.

Гордана Атанасова

ПРОШЕТКА НИЗ СКОПЈЕ И ОКОЛИНАТА

Не ретко се случува да не знаеме што да правиме во слободното време, а верувам секој од нас го има доволно. Во вечерните часови обично започнува долготрајно и детално спремање за забава во некое од скопските кафулиња, диско клубови, многу поретко кино, театар и сл. Но дочек останува уште многу време па макар спремањето да трае и по три часа, обично кај женскиот пол. Тие неколку часа можеме да ги искористиме за една прошетка низ Скопјево, но тука не мислам да се впуштиме во пазарење во Тинекс маркет, зјапење по излози, меркање на скапи и ефтини коли во автосалоните и слични работи. Зошто за промена тоа да не биде една „културна“ прошетка по старите историски споменици низ градов, што ќе придонесе за наше поблиску запознавање со нив, ако не подетално барем да научиме каде се лоцирани и да знаеме визуелно надворешно да ги распознаваме. Знам

дека на многумина од вас ова воопшто не им е по ќеф, но замислете си некој странец да ве застане на улица и да ве праша за лоцираноста на тој и тој споменик, а вие само немоќно да ги кревате рамениците, а неретко се случува и самите странци повеќе да знаат за нашата историја и споменици од самите нас. Или можеби и

самите да имате некој гостин од странство, па за промена од секојдневната денска и вечерна шема, ќе имате згодна прилика да го прошетате по овие споменици на културата, и ќе си го одберете гајлето за тој ден.

Профетката сакале или не-ќеле ќе ја започнеме со камениот мост, кој толку многу пати е изгазен од сите нас, зошто скоро сите овие културни зданија се од таа страна на мостот во скопскиот „ориентален“ дел од градот. Од самиот мост се гледаат и сидините на скопската тврдина, популарно наречена кале. Денес од оваа тврдина видливи се само сидините во должина од 121 м со три кули. Веднаш до мостот од другата страна се наоѓа Даут Пашоној Амам, денес претворен во галерија. Инаку подигнат е меѓу 1489 и 1497 од Даут Паша. Профетката продолжува низ скопската или турска чаршија и попат можете да сирнете по многубројните продавничиња во кои робата секогаш е поефтина од другите поекслузивни продавници и бутици, се разбира ова за оние кои практику-

ваат да пазарат од ова место. Инаку оваа чаршија, која е збиралиште на разни шверцери, шиткачи на цигари, прет продавачи на девизи а со тоа и место на најчесто рации на цајканите, за првпат ја спомнува патописецот Евлија Челебија кој во Скопје бил 1660-1661 г. Тој запишал дека тогаш имало 2150 дуќани и ја споредил со багдатската. Ете колку ни била чудесна оваа чаршија во тоа време иако денеска останале многу малку од тој ориентален дух. Можеби само бројот и распоредот на сите тие тесни улички на кои е распространета оваа чаршија, ма-

лубројните занаетчиски дуќани, разновидноста на народот кој тута поминува, миризите на разните зачини кои се шират од секаде, чајџилниците и т.н. ни го доближуваат духот на источното живеење.

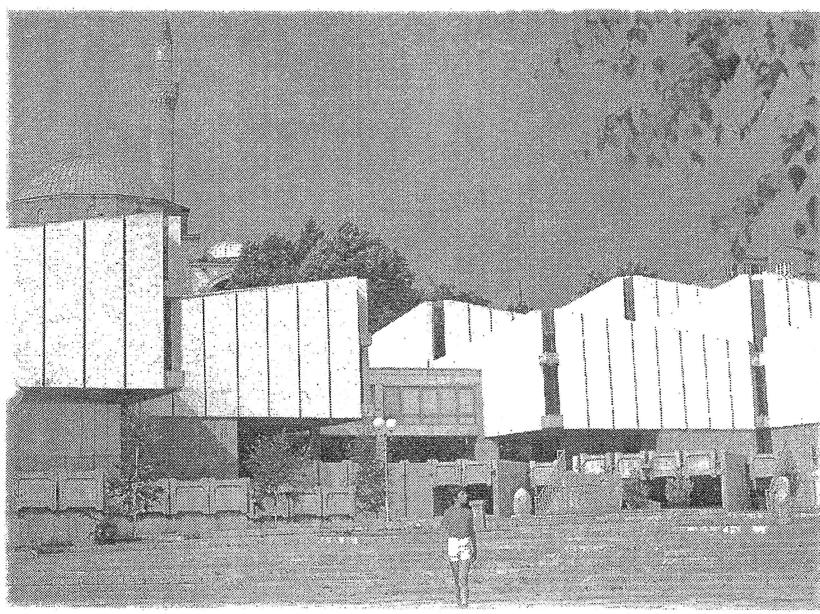
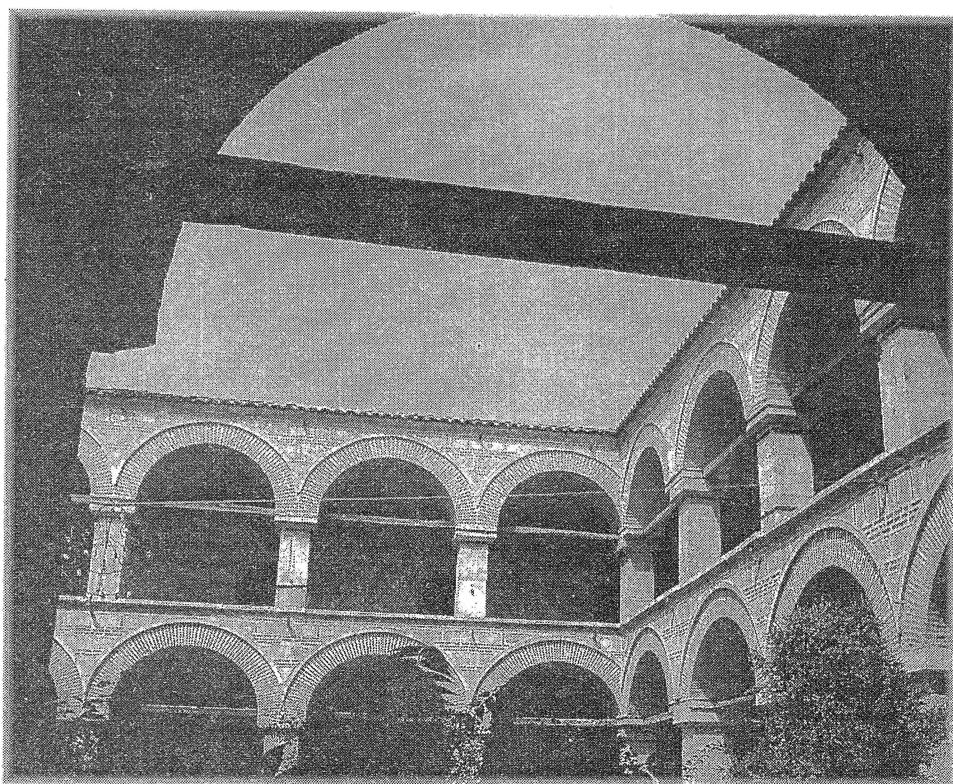
Од ановите ќе го споменеме Сули Ан - изграден во првата половина од XV век од заповедникот на градот во тоа време Исхак бег. Вториот е Куршумли Ан. За неговата

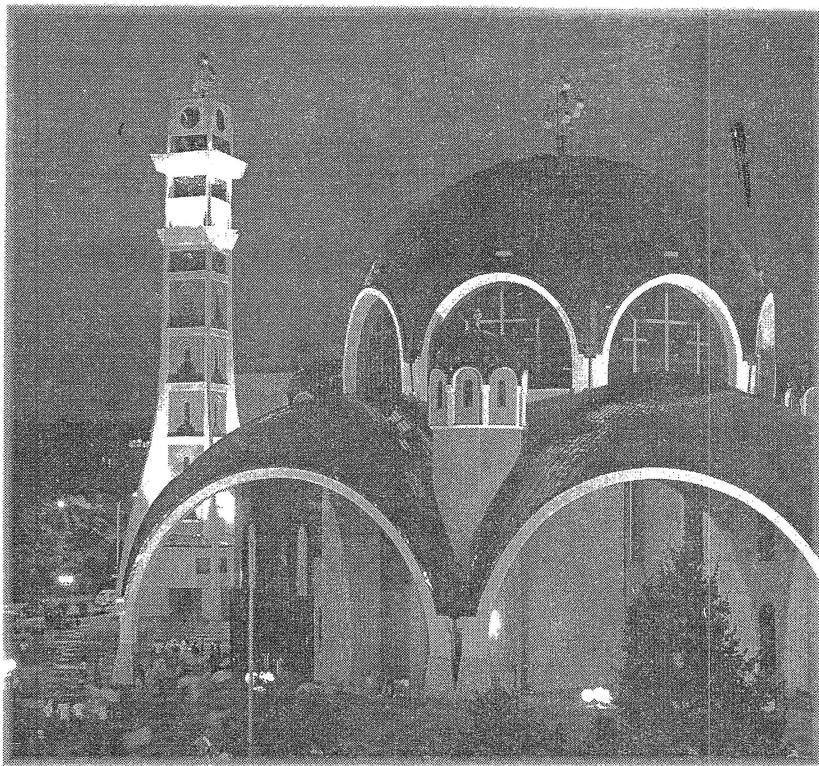
изградба не е утврден сигурен датум, но на оние кои ја гледале серијата Солунски патрдии ќе им биде познат, бидејќи истата е снимена во овој ан. Инаку за поблиска информација Куршумли Ан се наоѓа во дворот на комплексот музеи (патем може да свратите и да ја разгледате збирката на некој од нив - археолошкиот, етнолошкиот), а денес во него се наоѓа лапидариумот - збирка на камени

споменици. Близу до анот се наоѓа и Мустафа Пашината џамија која во Скопје, во 1492 г. ја изградил неговиот заповедник Мустафа паша. Порано од оваа, во 1436 г. подигната е Султан-Муратовата -Хјункар џамија од султанот Мурат II. Патем кажано бројот на џамиите во Скопје порано бил многу поголем од денешниот, но истите се срушени. Како и Битола и Скопје располага со една Саат кула која е шесткатна, изградена во XV век. Механизмите на саатот исчезнале.

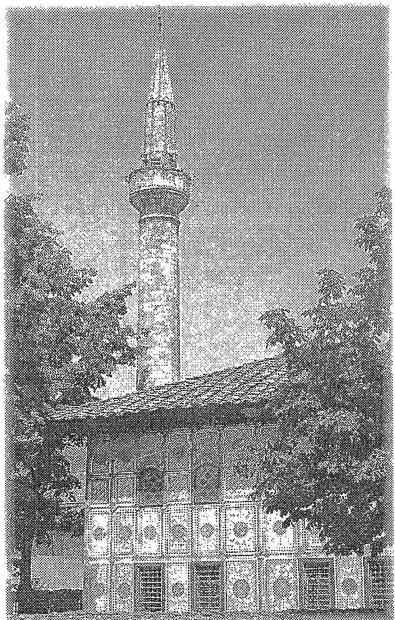
Во непосредна близина на скопската тврдина, напроти овие турски зданија, се наоѓа црквата Свети Спас подигната кон крајот на XVII век. Истата располага со иконостас -резба со голема уметничка вредност, заедно со оној од Св. Јован Бигорски ремек дело на прочуените мајстори од околината на Дебар. Во дворот на црквата се наоѓаат посмртните останки на Гоце Делчев.

Во близината на Скопје, на патот за Качаник се наоѓа Аквадуктот - водовод за кој се претпоставува дека е изграден во XV век и има 55 лакови. За шетачите на подолги пате-

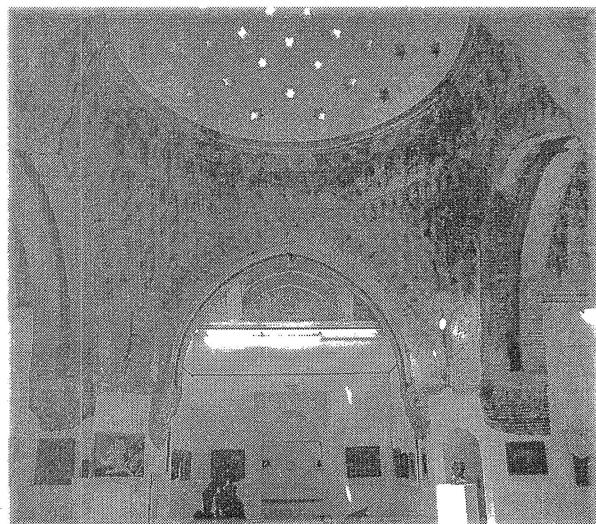

ки, меѓу селата Злокуќани и Бардовци, се наоѓа античката населба Scupi, која на времето била римски логор - castrum, за што сведочи и обликот на контурите на самиот град, за покасно да прерасне во collonia, највисок ранг што можеле да го добијат римските провинцијски градови, единствен од таков вид кај нас. Стоби бил municipium.

Ако за промена сакате да се најдете надвор од загаденоста на Скопје, и истовремено да си направите излет во природа, прошетајте се до Свети Пантелејмон, можете и пешки, особено им е поблиску на студентите сме стени во С.Д. „Гоце Делчев“. Инаку црквата се наоѓа во с. Горно Нерези (8 км од Скопје). Во 1164 г. ја подигнал византискиот принц Алексен Ангел. Црквата припаѓа на периодот на коменската уметност и се одликува со врвен фреско живопис.

Втора солуција е Свети Андреа (ш) на Матка. Е тука веќе не ќе можете да одите пешки, но затоа може да се оди со велосипед, само по упорните оти има и нагорнина, а оддалечена е 17 км од Скопје. Манастирот го подигнал 1389 г. Андреа, вториот син на кралот Волкашин.

Ако имате повеќе кондиција можете преку мовчето кај браната од другата страна на Треска да се качите до Свети Никола Шишевски, и да ужivate во прекрасната глетка и варството на орлите.

И како трет и последен, и мене најдраг манастир и околина ви го предлагам Марков манастир до селото Сушица. Изграден е 1366-1371г. Го почнал кралот Волкашин, а го завршил синот Марко (кај нас познат како Крали Марко) братот на Андреа, основачот на претходниот манастир. Црквата има и големи конаци каде може да се преспие, а и домаќините се доста љубезни. Покрај самиот манастир тече Маркова река, а оние со авантуристички дух можат да отседнат 2-3 месеци покрај самата река и да почнат да вадат злато како во вестерните филмовите, зошто истата е златоносна. Нашите прајдевци тоа го правеле со поставување на јагнешко руно во реката и тоа на места каде реката прави благи свиоци. Ова е и извонредна можност за љубите-

лите на природата да уживаат во прекрасната Китка.

Има и други споменици на културата кои вреди да се споменат од околината на Скопје на падините на Скопска Црна Гора но и ова е доволно.

Пријатна прошетка!

Валентина Петрушевска

Фелдмаршал Вилхелм Кајтел

9 Мај

ДЕН НА ПОВЕДАТА НАД ФАШИЗМОТ

Во раните утрински часови, на 9. мај 1945 година, германскиот фелдмаршал Вилхелм Кајтел го потпиша актот за капитулација на германските оружени сили. Со тоа заврши Втората светска војна. На овој чин му претходеа повеќе бурни настани. Најпрвин на 30. април, во бункерот „Волчја јама“, во опколениот Берлин кој секој момент требаше да падне во рацете на сојузниците, животот си го одзеде Адолф Хитлер. На таков начин една од најмрачните личности во историјата, виновен за смртта на милиони луѓе, избегна да биде исправен пред суд и казнет за своите недела. Во неговиот тестамент командата на германските оружени сили му ја предаде на адмиралот Карл Дениц. Веднаш по Хитлеровата смрт германската Врховна команда се обиде да склучи примирје со западните сојузници. Тоа беше одбиено бидејќи сојузниците можеа да прифатат само безусловна капитулација. Наоѓајќи се во безизлезна состојба, поразена на сите фронтови, за германската армија немаше друг излез. Бидејќи не се наоѓаше во Берлин, адмиралот Дениц го овласти фелдмаршалот Кајтел да го потпише актот за безусловна капитулација на германските оружени сили. Тој тоа го направи на 9. мај 1945 година во присуство на претставниците сојузниците Англија, Франција, САД и тогашен СССР. По потпишувањето на документот веднаш им беше наредено на сите германски единици да престанат со да-

вањето отпор. Со ова официјално заврши Втората светска војна и оттогаш 9. мај се прославува како Ден на победата над фашизмот. Во оваа несомнено најкrvава војна во историјата животот го загубија милиони луѓе, помал дел на фронтовите, а поголем дел цивилно население во логорите на смртта, во масовните егзекуции и од честите бомбардирања. Некои од виновниците за овие злосторства, меѓу кои Геринг и Кајтел, веднаш по војната беа судени на Нирнбершкиот процес и ги добија заслужените казни. Некои од нив како Ајхман и командантот на логорот Аушвиц, Хес, беа фатени и осудени многу години подоцна. За жал некои воени злосторници успеаја да побегнат и никогаш не беа осудени и казнети за своите злосторства.

Последиците од Втората светска војна се чувствуваа многу години по нејзиното завршување. Милиони луѓе кои ги загубиле своите најблиски, домовите и кои биле раселени долго време не успеале да ги избришат непријатните сеќавања од војната.

И ден денес многу мрачни споменици од војната потсетуваат на ужасите што ги предизвикал фашизмот. Некои од логорите на смртта кои денес се претворени во музеи ги предупредуваат своите посетители дека трагедијата на војната не смее да се повтори.

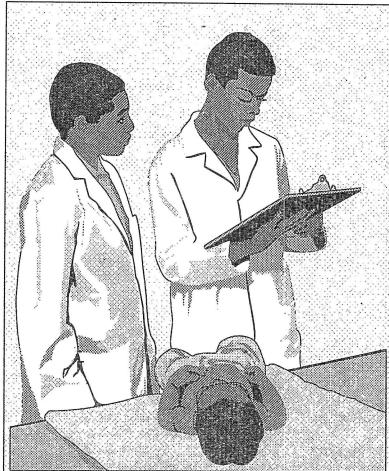
A.J.

ОД ЗАГОВОР ДО БОЛЕСТ

Во Август 1986 година во официјалниот весник „Правда“ Русије за прв пат го јушија гласот дека вирусот на СИДА потекнува од една Американска воена лабораторија. Истошто го јојврдуваат и двајца источно-германски лекари - Јаков Сегал и Роналд Демлов, кои тврдат дека јојавувањето на вирусот се софтига точно во време со отвирањето на една биолошка американска лабораторија наречена „Р-4“, што се наоѓа во Форт Дитрих.

Во Септември 1986 година Радио Москва во емисијата на английски јазик повторно ги напаѓа Американците: „Американското Министерство за одбрана прави опити врз лутето во развојот на своите истражувања“. Коментарот продолжува: „Вирусот на СИДА е плод на американските стручњаци добиен при манипулирање со човечки гени“.

Во изминатите неколку години сведоци сме на најразлични теории за постанокот на СИДА-та. Од каде потекнува? Кои се виновниците за нејзиното постоење итн. Многумина од нас веруваат во една или во друга теорија, но ако ја земеме во предвид изјавата на еден од главните раководители на лабораторијата во Форт Дитрих, Карлтон Гаддусек, кој го изјавува следното: „Јас тутка имам една зграда каде што работат повеќе научни соработници и научници од Советскиот Сојуз и од Кина. Тие имаат слободен пристап до сите лаборатории каде што работеле Американци. Дури и воените одделенија за инфективни болести се преполни со странски работници, не секогаш од пријателски земји. Јас можам да ве уверам дека создавањето и испушта-

тањето на вирусот СИДА не е никаква случајност. Тоа беше ладнокрвен обид да се создаде еден убиствен вирус кој потоа беше успешно испробан во Африка. Толку успешен што голем дел од населението на Централна Африка е можеби ликвидно - милион и умреле во рок од три до пет години. Тоа не беше случајно. Тоа беше смислено“.

Можеби последнава изјава го оправдува насловот на овој текст.

Како резултат на сето ова, денес сме сведоци на илјадници луѓе заболени од овој вирус кој предизвикува фатална болест, која го разорува имунитетот на човековото тело, неговата способност да се бори против многу други инфекции и болести и го оштетува мозокот.

Всушност постојат два главни типа на вакви вируси:

ХИВ - 1, кој е најодговорен за пандемијата на СИДА на Земјата;

ХИВ - 2, кој исто така може да предизвика СИДА.

Најголема несреќа е тоа што вирусот на СИДА се појавува во илјади различни форми и дејствијата му се различни. Некои предизвикуваат леукемија, како болестите при крав-

јиот вирус и уште што ли не.

Единствено установено со сигурност се начините на распространување, што е сепак еден чекор напред. Тие се:

- хомосексуализам;
- употреба на нестерилни шприциви;
- трансфузија на непроверена крв;
- новородени бебиња од инфицирани мајки.

Самиот вирус се дезактивира многу брзо во воздухот, со жешка вода, десет проценти раствор белина и алкохол.

Знајќи ги начините за распространување на СИДА, сепак се прашувам дали воопшто е можна било каква заштита, или ако успееме да се заштитиме од СИДА на било каков начин, останува уште само едно прашање. Дали во светски познатите лаборатории за биолошки испитувања не постои можност за бегство на некој друг новопроизведен вирус кој само креаторите на истиот ќе знаат како да биде именуван, а при тоа да претставува катастрофа за современиот човек во вистинска смисла на зборот? Дали уште некој заговор може да го поремети здравиот нормален живот на оваа планета, која ни го дала она што се вика „живот“?

Секојдневните коментари по сите светски медиуми зајавно информирање, како и последните текстови објавени во „Космос“ и најновото издание на „Светски заговор“ беа главните мотиви за пишувањето на овој текст.

Начинот, на кој се стигна да болеста е заговор, а начинот на кој таа ќе се лечи е верба. Но во што да се верува?!

Верба во последната помисла дека еднаш и заговорниците ќе поведуваат со вера во заговорот.

С.Г.

МСИ СТРУГА '96

Во најубавиот месец од годината, пред само неколку денови - бурни настани и на спортски план. Во Еврохотел во непосредна близина на градот Струга, покрај охридско-струшкиот брег, од 14-ти до 18-ти овој месец престојуваа околу 900 студенти од целава наша Република. Покрај оние од нашава Република можеше да се сретнат и посети на студентските сојузи од некои наши соседни земји: Бугарија, Србија, СР Југославија и др. Сите дојдени со иста цел - да се натпреваруваат на традиционалните петти по ред македонски студентски игри под покровителство на претседателот на РМ - Киро Глигоров. Но покрај таквите со натпреварувачки дух голем беше бројот и на илегалците, околу 300, кои пред се беа дојдени за забава и разонода. Првиот ден беше предвиден за сместување, прошетка, одмор нормално за запознавање меѓу студентите. Меѓу првите посетители беше и Филозофскиот факултет (ФФС) со нивните копчиња „Coca Cola“, а од страна на студентите од другите факултети можеше да се чуе изреката „еве ги кокаколите“. Тука беа и големите експедиции на ЕТФ со атрактивните

црвени марами врзани на главата, МФС со бели капчиња, ПМФ - најголемото изненадување, Правен, Земјоделски, Ветеринарен, Градежен, факултетите при универзитетот „Св. Климент Охридски“ од Битола и Прилеп и секако фаворизираните ФФК - т.н. ДИФ. Вкупниот број беше некаде околу 30-тина факултети од целава Република.

Свеченото отворање започна во 17,00 ч. На отворањето говореше претседателот на Сојузот на студентите на универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ од Скопје - Тони Мирчевски, ректорката Радмила Кипријанова и на крај петтите по ред МСИ '96 ги прогласи за отворени претседателот на Република Македонија - Киро Глигоров. Укажувајќи дека игрите треба да бидат пред се ферплеј, а главната цел еближењување на студентите од двата универзитета Скопскиот и Битолскиот, и нивно меѓусебно дружарување.

Во доцните часови секој ден излегуваше информатор од националниот Сојуз на студентите на Македонија т.н. „Прч“ - главна маскота на игрите., Прч-1, Прч-2, Прч-3 и Прч-4 кој ги известуваше студентите

за дневните и вечерните случувања на спортските терени и во хотелот. Бездовите со маскотата „Прч им овозможија на натпреварувачите бесплатно да се возат во струшките автобуси од хотелот до Струга и обратно.

Вториот ден започнаа натпреварите, а воедно и големи потфрлувања во фудбал на фаворизираните екипи. Вицешампионот ФФС изгуби од Филолошки факултет Скопје, меѓу поразените беше и екипата на ЕТФ. Вториот натпревар ФФС го одигра со Правниот факултет Скопје, резултатот заврши 0 : 0. Но, ова е неофицијалниот резултат бидејќи екипата на Правен го одигра натпреварот нерегуларно со двајца фудбалери кои не беа студенти на Правниот факултет. Така ФФС доби службено 3 : 0, и се појави мала искра надеж кај фудбалерите на ФФС.

Додека, пак, вечерните часови секој си ги поминуваше на свој начин. Некој од студентите заминаа во Струга - кафе бар „Оаза“. Но, тука верувале или не повторно Дуле и Ко-ки исто како да сте во Скопје т.е. кафе - бар „Cinema“. Други пак можевте да ги сртнете во некој од

кафулињата во Охрид. А, оние кои немаа превоз или од други причини сакаа да останат во хотелот, се забавуваа меѓусебно до раните утрински часови.

Третиот ден се одиграа натпреварите во стрелаштво, пинг-понг, шах, тенис и секако продолжи елиминацијата во екипните спортиви во фудбал, кошаркс, ракомет и одбојка.

Во раните утрински часови и покрај победата на ФФС во фудбал над Факултетот за туризам од Охрид 1:0, сепак вицешампионите дојдоа со наведнати глави, затоа што помалата гол разлика пресуди понатаму од групата да оди Филолошкиот факултет од Скопје. Така единствената надеж за ФФС остана своите сили да ги одмери во стрелаштво. Машката екипа како и во фудбал и овде си го извала образот. Минатогодишниот вице-шампион Настески го зазема само петтото место. Остана женската екипа да ги извади од калта. Валентина (Тина) Петрушевска го освои второто место во стрелаштво, и повторно екипно второ место ФФС (ж): Тина, Маја и Бригита. Доказ, дека в година треба да учествуваат повеќе преставнички од понежниот пол и тоа во сите спортиви.

Четвртиот ден за ФФС беше слободен. Бидејќи си го завршила своето остана да ги следат финалните

натпревари во екипните спортиви или да се прошетаат по охридско-струшкиот брег.

На свечената вечерка со почеток во 21 часот, започна прогласувањето на победниците. Во сите екипни и атрактивни спортиви ФФК - нормално го освои првото место, но дивовците не се пресреќни поради ова, но што да се прави кога нивниот декан не финансирал повеќе за доаѓање на поголема екипа (шах, пинг-понг, стрелаштво). Можеби неочекувано но нефаворизираната екипа на ПМФ е петтиот шампион на МСИ '96. Клучните поени се добиени во малите не толку атрактивни спортиви. Но, како што изјави Гоце Максимовски (шеф на експедицијата на ПМФ): Бадијала е да се носат големи звезди (репрезентативци), спортскиот дух е нешто приоритетно.

Забавата продолжи со жива свирка, но натпреварувачкиот дух на некои факултети толку се распламти таа заврши предвреме, а оние поупорните си ја продолжија во холот од хотелот.

Што се однесува до организацијата беше можеби најдобра од минатите години со мали пропустии, барем така велат сталните натпреварувачи. Но на грешките се учиме, зарем не? Храната беше одлична, така да сите се вратија поправени за

некое кило. На организацијата на хотелот студентите ми се чини немаа никакви забелешки, затоа што хотелските работници беа навистина гостопримливи на „струшки начин“.

Мора да му заблагодариме и на претседателот (шефот) на ФФС - Оливер Бакрески за одличната организација (превозот, сместувањето, грижата за натпреварувачите навреме да легнат да спијат ...), само ќе му видеме многу поблагодарни доколку на следните МСИ '97 овозможи ФФС да се натпреварува во сите спортиви машки и женски, поголемо информирање на студентите за МСИ и се разбира подобра маса на свечената вечерка.

Но, како и да е, МСИ '96 завршила. Беа подобри од сите претходни што значи дека напорите на организаторите (Сојузот на студентите, претседателите на факултетите) се исплатија и се надеваме дека ова ќе им послужи како стимул од година на година да бидат се подобри и поупорни.

Но, да не заборавиме, главното мото е да учествуваме и да се дружиме, а со повеќе труд и упорност и до победа.

Со другарството сите добиваме. Зарем не?

М.П.

МАСИМ СИ ЗАВОДНИК?

Во дискотека, на факултет, на журка, лешување, можеш да налеташ на личност која веднаш ќе ти се дойадне. Како тешка ќе се однесуваш и какви ќе се шансите да ја привлечеш личноста? Одговори искрено на следниве 11 прашања, иа ќе дознаеш!

- 1. Што едно момче/девојка треба да поседува за да те воодушеви?**
 - Добар изглед, пред се;
 - Да зрачи со нешто убаво;
 - Секогаш ми се допаѓа нешто друго.
- 2. Во твојата куќа избила караница. Што ќе направиш?**
 - Ќе се трудам да не мислам на тоа;
 - Ќе ставам слушалки и ќе ја пуштам мојата омилена музика;
 - Ќе го викнам пријателот /пријателката за да му/и се пожалам.
- 3. Во твојата група дошла нова фаза која многу е привлечна, а ни ти не си рамнодушен/на, па...**
 - Ќе почекаш згодна прилика да го/ја запознаеш подобро;
 - Ќе се повлечеш, конкуренцијата е жестока;
 - Ќе најдеш начин да свртиш влијание врз себе.
- 4. Новиот вратар во твојата омилена дискотека, не сака да те пушти...**
 - Ќе се свртиш и ќе си одиш дома, лут/а на себе и решен/а никогаш да не молиш луѓе;
 - Ќе му речеш: „Не прави го ова човеку, внатре е љубовта на мојот живот“;
 - Ќе му досадуваш, додека не те пушти.
- 5. Има ли нешто на тебе што би променил/а?**
 - Не, сосем сум задоволен/на со својот изглед;
 - Понекогаш не сум задоволен/на од својот изглед;
 - Некогаш сум задоволен/на, некогаш не.
- 6. Веруваш ли во љубов на прв поглед?**
 - Да, секако.
 - Не, апсолутно не.
 - Не знам. Тоа никогаш не ми се случило.

7. Сите имаат некоја цака која ја употребуваат кога сакаат да заведат некого, а ти?

- Гледам што прават другите, па и јас исто;
- Добро би ми дошле совети од некое списание за млади;
- Спонтаноста е моја „цака“.

8. Твојот прв обид да заведеш некоја/а тип/типка, прошол катастрофално. Што понатаму?

- Ќе пробам пак, но ќе бидам повнимателен/на;
- Ќе го оставиш заведувањето некое време.
- Имам јас фазони кои секогаш палат. Ќе упадат и кај него/неа.

9. Дали брзо склопуваш пријателства?

- Кога некој ќе ми се допадне, да;
- Секогаш сум расположен/а за нови познанства и лесно склопувам пријателства;
- Мислам дека за склопување на пријателства е потребно повеќе недели па и месеци.

10. Што треба да поседува човек кој лесно го привлекува спротивниот пол?

- Отвореност и комуникативност;
- Шарм и духовност;
- Добар изглед и еротичност.

11. Колку пати неделно излегуваш?

- Скоро секој ден;
- Само викенд;
- Нема некое правило. Зависи од расположение.

Бодување:

	<i>a</i>	<i>б</i>	<i>в</i>
1	6	3	0
2	6	0	3
3	3	0	6
4	0	3	6
5	6	0	3
6	6	0	3
7	0	3	6
8	3	0	6
9	3	6	0
10	3	6	0
11	6	3	0

РЕШЕНИЕ:**Од 0-18 бодови:**

Ти си од оние што се малку позатворени во себе. Заведувањето, поради тоа, не ти е јака страна. Повлеченоста и срамежливоста можат да бидат привлечни, но тогаш си во ситуација, секогаш да чекаш тој/таа, да го повлече првиот потег. Зошто ти да не бидеш прав/а? Постојат многу дискретни начини да привлечеш внимание на себе. Секогаш можеш да започнеш разговор на некоја интересна тема и слично. Комплементите секогаш се добри, па не би било лошо и ти да дадеш неколку. Доколку не упади од прва, немој да дозволиш да излезеш од игра.

Од 19-43 бода:

Ти веќе имаш изградено тактика на заведување. Штом сртнетеш личност што ти се допаѓа, тргуваш со проверени фазони. Веројатно имаш доволно дух, шарм и убавина кои ти помагаат да ја постигнеш целта. Чувството за мерка не ти дозволува да претерааш кога сакаш да свртиш влијание врз себе. Секогаш оставаш простор за спротивната страна да одговори на твоите удварања. Кога ќе видиш дека немаш шанси, се повлекуваш без драма и не се доведуваш себе си во ситуација да оставиш впечаток на досадна личност.

Од 44-66 бода:

Ти си многу смел/а кога ќе решиш да дојдеш до личност што ти се допаѓа. Не ти недостига енергија, одлучност и оригинални идеи. Од сите тие квалитети, тешко некоја жртва да ти избега. Но, што после? Би требало да знаеш дека заведувањето не е ниту спорт ни игра со бројки. Во колку твоето заведување, ебез желба да оствариш трајна врска, би требало да размислиш за чувствата на другите. И тебе може да ти се случи да се најдеш во положба на другата страна.

Гордана Атанасова

... натален хороскоп ...

Ако сите заинтресирани за вашата иднина, анализа на вашиот карактер, работата и односите со вашиот партнер, останаваате ги вашиите податоци во уредништвото.

Нарачајте Натални карти, месечни и годишни хороскопи.

Јарец - Водолија

09.01.1070, Џепок
09,00^h, Скоеје
Горан Б.

Ваша најкарактеристична особина е непоколебливата одбрана на универзалниот идеал - независноста. Со Месечината во Водолија, потребата ви е некаква цел или проект за да се ослободите од сопствената напнатост, бидејќи, во спротивно ќе бидете фрустрирани. Барате прилично ослободена партнерица, посебно кога стапува збор заексот. Треба да ја преминете навиката лутето да ги делите на супериорни и инфериорни. Мајката ја доживува како пријател и другар. Доста сте склони кон повлекување и не сакате да се најдете во чудна и непозната околина. Се одликувате со изразена самодисциплина, вешто ги дисциплинирате другите, но секогаш морате да имате на ум во се што правите би требало да го вклучите и срцето. Може да ви недостасува смисла за шега на сопствена сметка, и ако имате смисла за хумор, тој ќе биде повеќе од сатиричен карактер. Надворешно сте ладнокрвни, а зад таа надворешност се крие страв од тоа да бидете отфрлени.

* * *

Вага-Лав

02.10.1973, вторник
23,30^h Кичево
Тони М.

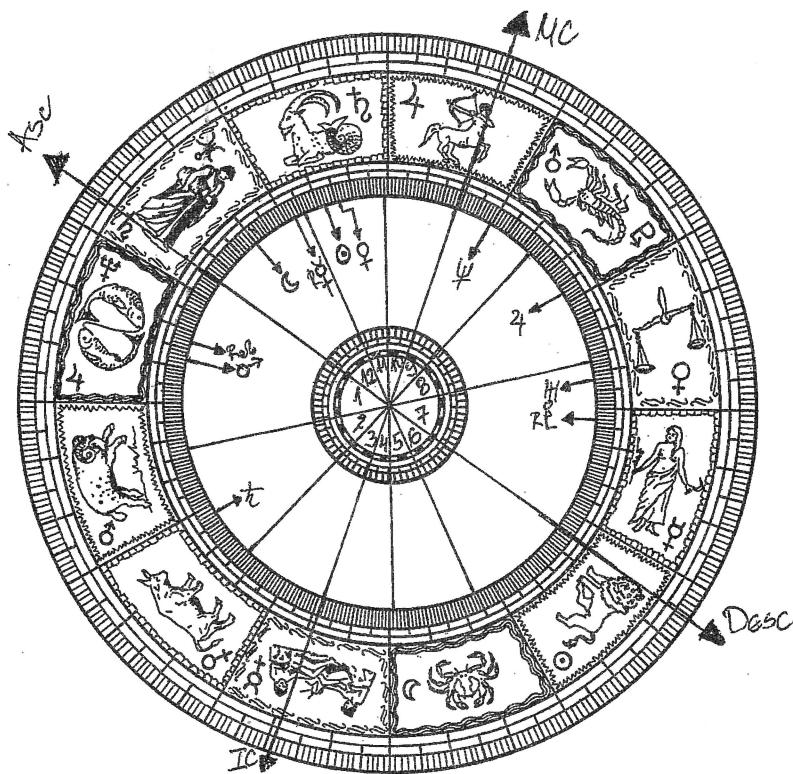
Каде постојат можности за освојување на високите материјални

и морални вредности, без трошење на доста количина на енергија. Највнимателни сте во друштвен поглед и несвесни за реалните разлики помеѓу лутето. Отворени сте, но би морале да размислите пред нешто да кажете. Потребна ви е и духовна и физичка активност. Доста сте независни, чувствуваате потреба за слобода, а понекогаш и безгрижни. Морате да и се спротивставите на таа безгрижност и немир, така што ќе ја развивате тактичноста и промисленоста. Може да се случи доцна да стапите во брак, или да не се ожените и ќе бидете склони кон флертување. Имате силни емоции, било да ја изразувате љубовта кон другите, било да станува збор за желбата за децата. Сексуалните желби ви се доста силни и страштевни. Однесувањето може да ви биде мистериозно. Оној момент кога ќе се одлучите за некаков начин на работа, тешко е да ве отргнат од тоа. Можете доста да бидете склони кон уживање. На секунален план сте трезни и сензуални, но би требало да не бидете љубоморни и посесивни.

Овен - Девица

24.03.1973, сабота
16,00^h Скоеје
Славица П.

Вредни сте, прецизни и истрајни во работата. Работите толерантно, но лесно се заморувате. Најдобро функционирате кога работите во заедница со некој. Отворени сте и верни во пријателството. Вашите сетилини впечатоци јасни и попрецизни.

Доста сте независни, чувствувате потреба за слобода, а понекогаш и безгрижни. Развивајте ја тактичноста и промисленоста. Можете да бидете доста своеглави. Потребен ви е партнер за дружење, со кој ќе ја делите својата необична идеологија и што ќе ги почитува вашите ставови и индивидуалност. Имате слаба концентрација, кога станува збор за учењето. Учите слушајќи ги другите. Поради пренагласената сензитивност, лесно сте повредливи. Патите молчејќи. Луѓето често ви се воодушевуваат, а не и дека ве сакаат. Ваши клучни зборови се самоконтролата и самодисциплината. Морате да научите да ја развивате смислата за хумор и топлина.

Шкорпија - Шкорпија

Светот кон кој тежите е светот во кој вие сте господар, далеку од

секое мешање на другите луѓе. Имате голема силана привлечност и најглазен магнетизам. Имате силна волја, самоуверени сте и имате способност на водач. Ако негативно ја користите енергијата, можете да бидете диктаторски настроени и egoистични. Чувствувате потреба за интимни моментни контакти. Барате разновидност и постојани новости, отколку трајност и длабочина на чувства. Брзо и прецизно ги перцепирате работите со вашата Месечина во Близнаци. Имате вешти раце и добро развиено сетило за мирис. Ве привлекува било кое поле што опфаќа комуникации. Резервирани сте кога станува збор за личните прашања, и луѓето понекогаш сметаат дека сте ладнокрвни. Вие знаете како да им угодите на другите, а понекогаш знаете да бидете лукави поради сопственото добро. Ве привлекуваат интелектуални партнери на кои што им одговара секоја друштвенна улога. Може да ви

се случи да стекнете пари преку својата партнерица, мајката или некоја друга жена. Често управувате со туѓите пари. Љубовта иекссот ви се доста важни. Може да ви се случи да станите во брак со странец. На секуулан план сте склони кон експериментирање и новости, но може да ви недостасува личен печат.

* * *

Јарец - Овен

27.12.1974, Јагодок
11,30^h Троицдорф
Биљана Г.

Имате развиено чувство на должност, цврста волја и впечатлива способност на концентрација. Вашата леснотија во решавањето на проблемите е на логички и јасен начин. Во работата никогаш не останувате не-приметени, обично сте успешни. Имате вешти раце и добро развиено сетило за мирис. Сакате акции и движење, било физичко, било ментално. За ваша психолошка стабилност, доста ви е важна потребата да работите неколку работи во исти момент. Внимавајте како ја распоредувате енергијата, бидејќи со истовремена ангажираност на повеќе страни, може да дојде до нервна напнатост. Барате партнер со брзи реакции, кој ќе ви биде сличен по интелектот и ќе ви биде заштитник и најдобар пријател. Слабо сте му приврани на домот и фамилијата. За емотивна сигурност парите и материјалните работи доста ви се важни. Наизглед ладнокрвни во својот пристап кон бракот и партнёрските врски, вие само се обидувате да се заштитите, бидејќисе плашите од тоа да бидете отфрлени. Можеби единствиот родител во дава професионална помош. На секуулан план духовно сте испитувачки и експанзивни.

астролог,
Аранѓеловик Свейлана

Внатрешен Патник

НО ОВОЈ ПАТ ВИСТИНСКИ...

ОВЕН

Ова е период кога сте свртени кон самите себе и правите како ви е воља. Луѓето околу вас многу ќе очекуваат од вашите вложувања. Ќе имате добра средба со Лав или Водолија. Внимавајте од 3-5.06. да не дојде до конфликт на професионален план или пак со родителите.

БИК

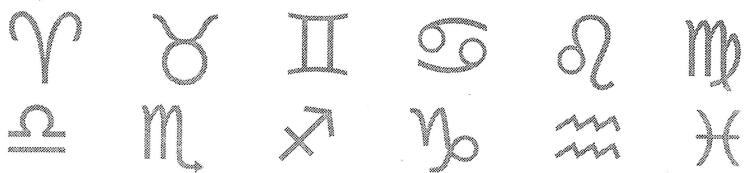
Способноста за раководење со финансите доста ви е подобрена. Посакувате да бидете непринципиелни. Една Девица може да го привлече вашето внимание со нејзината скромност. Не се ангажирајте премногу, грижете се за себе, бидејќи вашето здравје е чувствително.

БЛИЗНАЦИ

Од 21.05. вашето echo е нагласено и вашиот личен магнетизам е лесно впечатлив. На 15.06. ќе дојдете во контакт со една шармантина Вага и емотивен Рак. Концентрацијата ви е подобрена и ви помага добро да ги организирате работите. Вашата зборливост и смисла за хумор влијаат на вашето друштво. Би требало да најдете начин на празнење на вишокот на енергијата.

РАК

На 11.06. можете да имате хармоничен однос со една темпераментна Шкорпија што ќе ги разбуди страсите во вас. Доста сте емотивни и се обидувате тоа да го прикриете. Загрижени сте за едно лице во вашата близина. Дадете му ја вашата поддршка и помош. На 01.06. вашата чувствителност премногу е изразена.

ЛАВ

Можеби сте настроени кавгадиски. Вашето мото гласи: „Направи па кажи“. Успехот во работата го постигнувате со сопствени напори, заблагодарувајќи и на вашата борбеност и организаторство. Една Вага би можела да ја смири вашата импулсивност.

ДЕВИЦА

Премногу ја анализирате вашата финансиска состојба, што би можела да биде критична. Ако сте во врска, кај вас се јавува желба за забава. Можете да имате хармоничен однос со еден емотивен Рак.

ВАГА

Овој период имате можност хармонично да се изразувате во работата и кариерата. Кај вас постои конфликт помеѓу вашата волја и вашите желби. Можете да влезете во конфликт со еден Јарец. Вашето внимание може да го привлече една необична Водолија.

ШКОРПИЈА

Треба да направите неколку прилагодувања во кариерата за да можете позитивно да се изразите. Ви се дава можност да раководите со туѓи финансии. При крајот на Мај можете да влезете во конфликт со еден Овен. Во една средба со една Девица не настапувајте нападно, бидејќи Девицата бара спонтаност.

СТРЕЛЕЦ

Не можете да ги разберете туѓите слабости, нити недостатокот на елан кај другите луѓе, така да морате да ја контролирате својата нетolerантност. Со својата директност можете да повредите еден Близнак. На едно ваше патување можете да сртнете една шармантина и комуникативна Вага.

ЈАРЕЦ

Вашата амбициозност и напори сакате да бидат наградени со признание. Можеби сте му се препуштиле на мечтаењето во кое ќе ви помогне една романтична Риба. Нетреба да бидете сомнничави, опуштете се.

ВОДОЛИЈА

Спремни сте за експериментирање, не обрнувајќи внимание на мислењата на другите. Со својата оригиналност можете да привлечете внимание на еден Лав. Можеби ќе ви се пружи можност за организирање на еден собир.

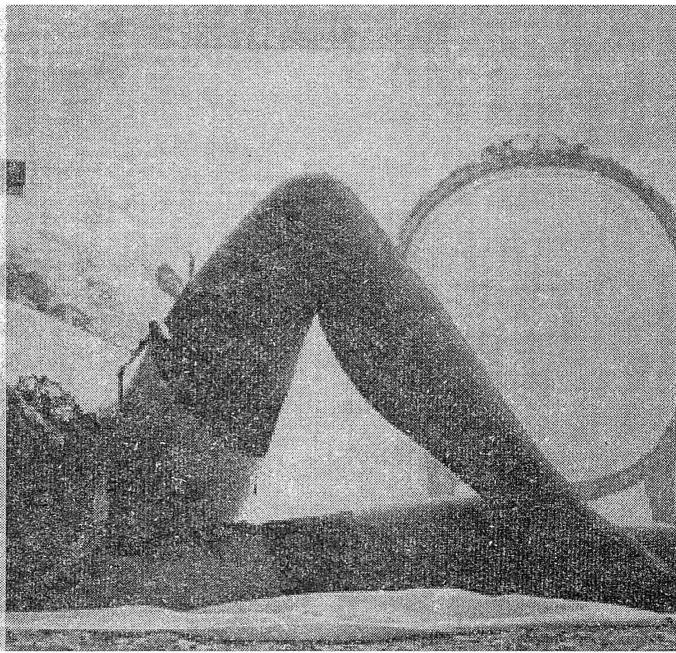
РИБИ

Вашата мечта ќе ви послужи креативно да се изразите. Можете позитивно да се изразите во пишувањето. Другите мислат дека ве познаваат, но никогаш не можат сосема доволно да ве познаваат. Бидете поодлучни за да ја запознаете подобро стабилната Девица.

Што поглаволите се случило со светов, па модата да тргни во таков безвезден смер. Дали класичните чорапи кои се продржуваат со „халтери“ односно со носачи за чорапи, дефинитивно исчезнаа од нашиот свет и од оваа (еротска) култура? Кој е тој што ги измислил хулахопките, тој невозможен артикл кој го стопира сите оние визуелни доживувања на женските облини, кој беше тој што од практика ги истурка старите добри чорапи кои во нашето столетие - за кое сведочиме (иако чорапите се престар артикл) - имале толку важна функција во меѓуполовата комуникација? Некогаш овие прашања би требало научно да се обработат, бидејќи ако се дел од социологијата на модата, тогаш директно се замешани и во глобалната општествена психологија. Да не одиме предалеку (мислам во истражувањето на историјата на чорапите) и да го кажиме само ова: хулахопките стапуваат^т на светската сцена во шеесеттите години од овој век и ја освојуваат целокупната женска популација, без никаква класна, социјална или разлика во возрастта.

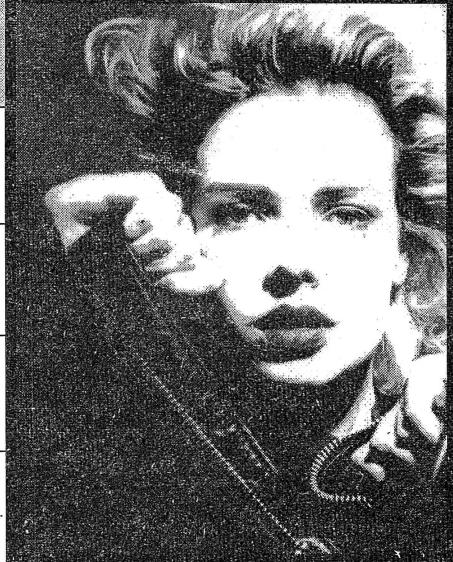
Не зnam како стои работата со хулахопките во оние земји во кои модата тешко продира (заради некои идеолошки препреки), но во земјите кои се вклопени во светскиот хомогенизиран пазар (каков што беше нашиот случај), тие глупави хулахопки се наметнаа со безобразна тврдоглавост. Освем тоа зошто кај нас се викаат хулахопки (тоа име не постои никаде во светот)? По се изгледа дека тие кај нас влегоа во мода кога кај нас владееше масовна манија по популарната игра „хулахоп“ - негде околу шеесеттите години - а се работи за пластичен обрач кој со вешти потези треба да се задржи да се врти околу половината. Значи со неколку години зајаснување во појавувањето чорапогаќите навлегоа и го позајмија името од широкиот пластичен обрач. Модата на хула-хоп обрачот исчезна, но хулахопките дефинитивно останаа.

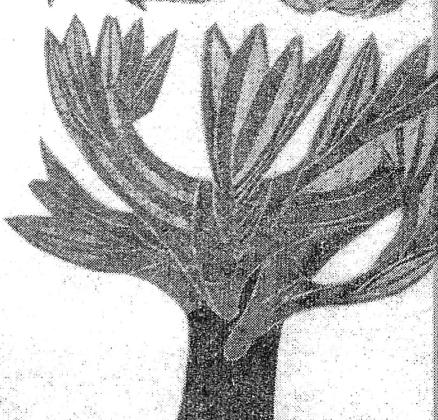
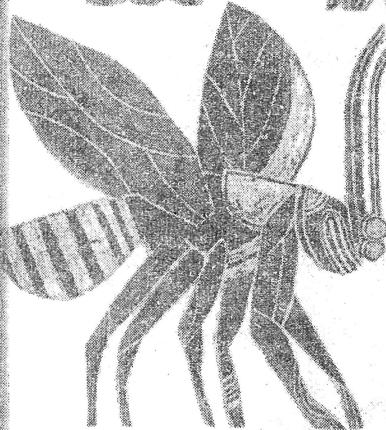
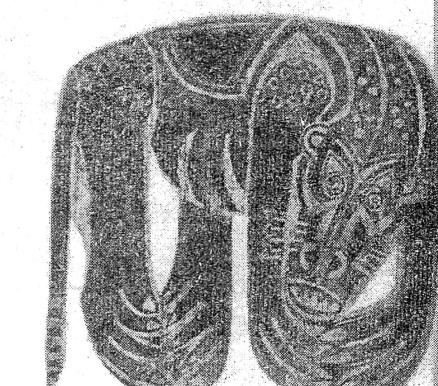
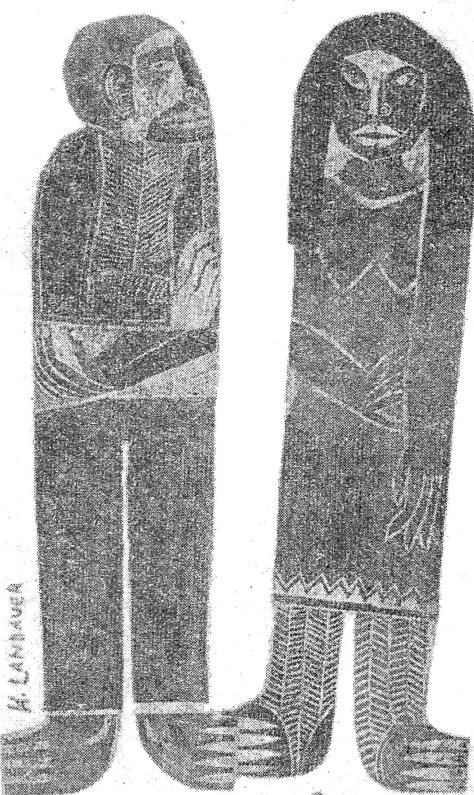
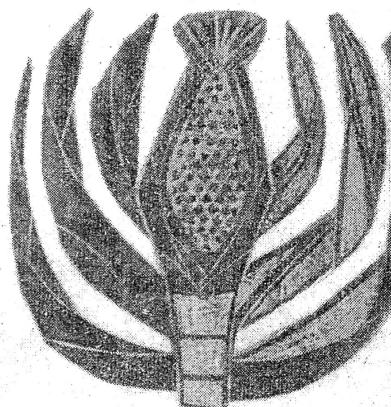
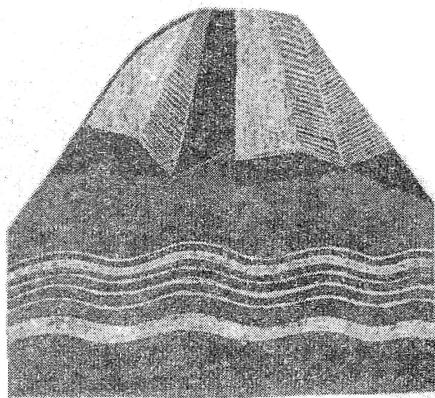
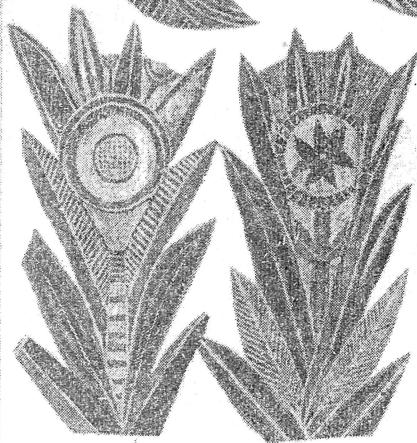
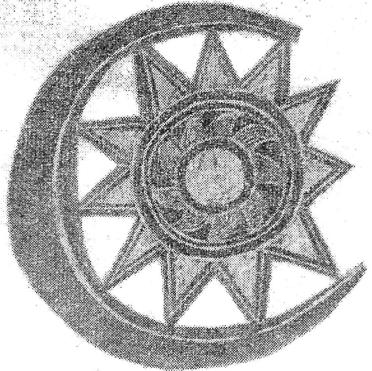
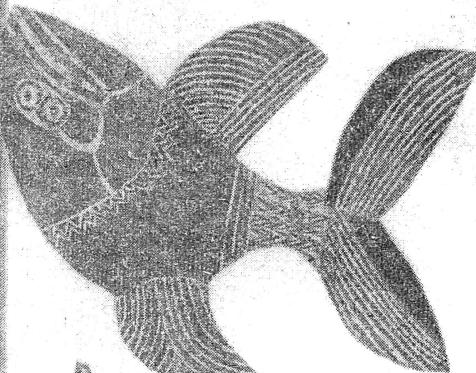
Денес жените повторно се навраќаат на чорапите со халтери, но само кога ќе одат на гинеколог!?! Додека мажот, швалерот или дечкото се платкаат со хулахопките, гинеколозите уживаат во погледите достојни за Plauboy, или да бидеме малку класични, во погледите достојни на Crazu Horse Saloon.

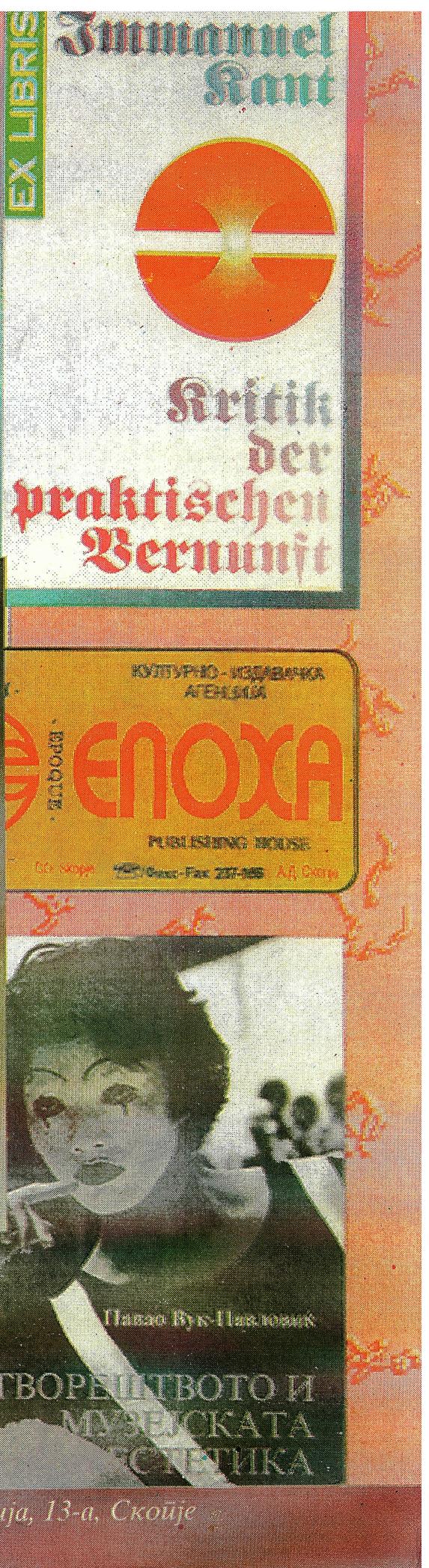
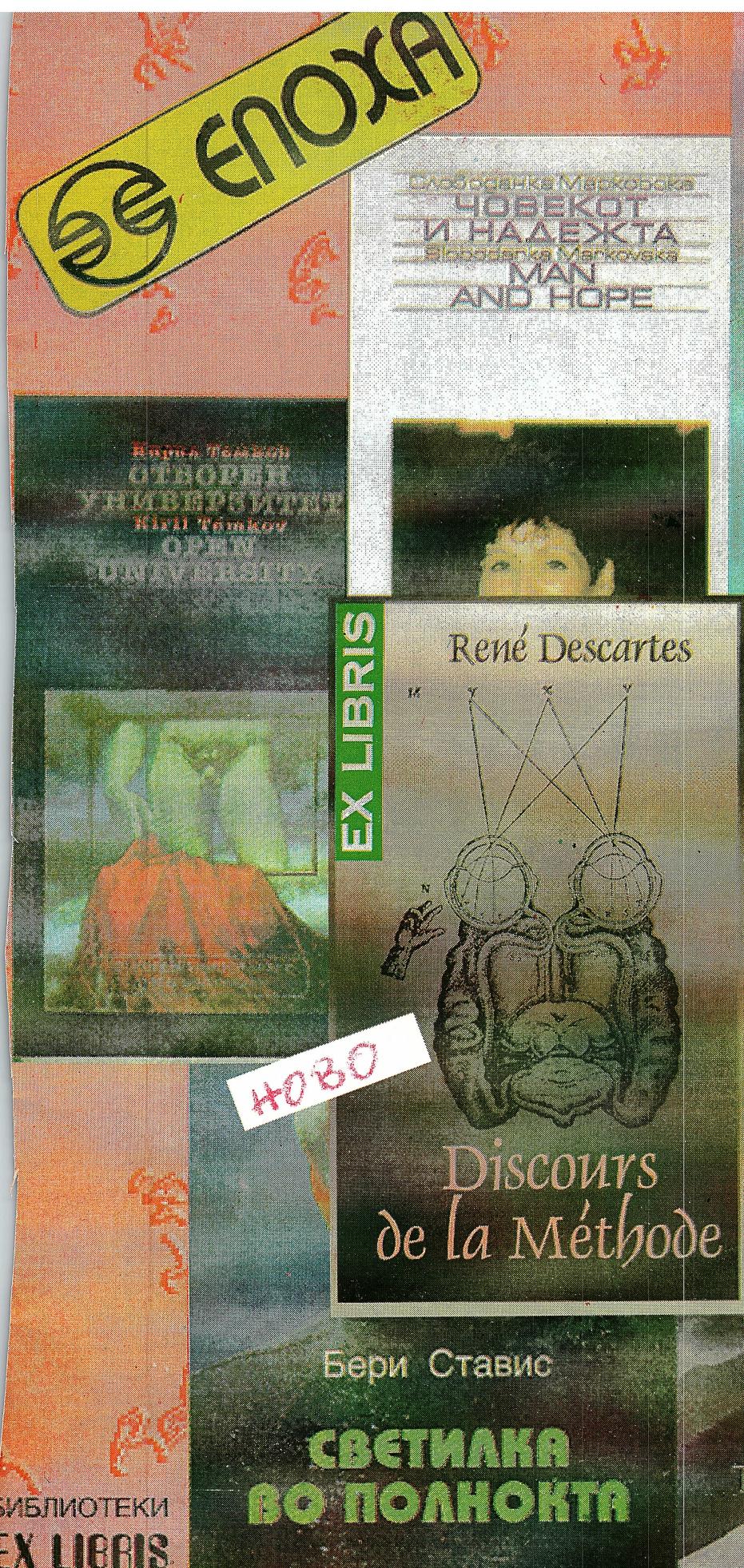
ЧОРАПИТЕ СЕ ПОДАКА

АЦО	Англиска пејачка (фотос)	Второто име на Троја	Град во Јапонија	Вид јужно-американско животно	Се движи, чекори	Вкочанетост, одземеност				
Еднооко митолошко животно										
Четирицифрен број										
Српско машко име										
Најважен пијалок					Австрија					
					Земјишна мера					
ДА (Чешки)				Алуминиум			Машко име нагалено (Слободан)	Еден хемиски елемент	Револуционерот Сандански	Автознак за Анкона
Хемиски знак за јод		Женско име	Вид парфем							
			Вид елек. апарати							
Италијанска парична единица					Машко име					
					Голманот Свилар					
Едноцифрен број				Еврејски свештеник						Градители
				Повторен избор						
Внатрешен Патник	Река во Русија				Едноцифрен број					
	Марка на автобуси				Две самогласки					
Тврдоглавост (мн.)						Сврзник		Електрон		
						Диво животно		Шпанско М. име		
Сатирични цртежи										
Првата буква		Префикс со значење повеќе			Муслим. свештеник					
		Ампер			Грчки фудбалски клуб					
Хемиски знак за радиум			Знак за Бор		Хем. знак за сребро			Автознак за Малта		
			Хем. знак за тантал		Автознак за Романија			Наша афирмација		
Хемиски знак за ураниум		Матадор								
		Тон								
Филмска звезда					Автокамп на Преспанско Езеро					

ALL IS ONE

**publishing
hardware
software
multimedia**

EIN-SOF

ВО ЕКОНОМСКИОТ ФАКУЛТЕТ - СКОПЈЕ
ТЕЛ. 091 / 111-123, 112-308

INTERNET